

Een serieuze partner

De rol van reputatie in de besluitvorming over militaire bijdragen aan internationale missies

Drs. Diana Wolters, s1451960, 1 oktober 2015

Eerste begeleider: prof. dr. Jan van der Meulen, tweede begeleider: dr. Niels van Willigen

Master Political Science, Universiteit Leiden

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Theoretisch kader	6
2.1. Reputatie	6
2.2. Reputatie en allianties	7
2.3. Reputatie, invloed en nationaal belang	9
3. Methode	12
4. De rol van de Nederlandse reputatie tijdens de besluitvorming over mogelijke militaire inzet in Uruzgan (2005-2006)	14
4.1. Militaire bijdrage aan de NAVO-missie ISAF in Uruzgan	14
4.2. Herstellen reputatie	15
4.3. Voorkomen reputatieschade	16
4.4. Verwacht effect	18
4.5. Tussenconclusie	18
5. De rol van de Nederlandse reputatie tijdens de besluitvorming over de eerste verlenging van de militaire bijdrage (2007)	19
5.1. Voorkomen reputatieschade	19
5.2. Herstellen reputatie	21
5.3. Effect	22
5.3.1. Functies en posities	23
5.3.2. Afghanistan-conferentie en G20	24
5.4. Tussenconclusie	24
6. De rol van de Nederlandse reputatie tijdens de besluitvorming over de tweede verlenging van de militaire bijdrage (2010)	25
6.1. Voorkomen reputatieschade	25
6.2. Reputatieschade	27

6.3. Effect	28
6.3.1. Kunduz	29
6.4. Tussenconclusie.....	30
7. Conclusie.....	31
7.1. Waarom speelt de zorg om de Nederlandse reputatie een rol in de besluitvorming?	31
7.2. Wanneer speelt de zorg om de Nederlandse reputatie een rol in de besluitvorming?	32
7.3. In de ogen van wie speelt de Nederlandse reputatie een rol?	32
7.4. Welke reputationele eigenschap betreft het?	33
7.5. Om wiens reputatie gaat het in de besluitvorming?	33
7.6. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	35
Bijlage 1. Geïnterviewde personen	37
Bijlage 2. Interviewvragen	38
Literatuur.....	39

1. Inleiding

In 2013 kondigde toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans de kandidaatstelling aan van Nederland voor een niet-permanente zetel in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (VN) (Timmermans, 2013: 216). In een brief aan de Tweede Kamer lieten Timmermans en minister Lilianne Ploumen van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking weten dat Nederland zich, onder meer als één van de oprichters van de VN, internationaal bekend acht als betrouwbare partner (TK-20122013-26150-132, 2013). Kandidaatstelling zou Nederland een stem op het wereldtoneel opleveren, waarmee Nederland invloed kan uitoefenen en zo de Nederlandse belangen kan behartigen (TK-20122013-26150-132, 2013).

In datzelfde jaar onderzocht de Nederlandse regering de mogelijkheid een militaire bijdrage te leveren aan de VN-missie MINUSMA¹ in Mali. In de media werd een verband gesuggereerd tussen de militaire bijdrage en de kandidaatstelling voor de VN-Veiligheidsraad. Nederland zou aan de VN-missie deelnemen om de internationale reputatie van Nederland te verbeteren, wat zou moeten leiden tot invloed en belangrijke internationale functies (Righton, 2013).

Militaire bijdragen zijn in het verleden vaker in verband gebracht met de Nederlandse reputatie. Zo was de reputatie van Nederland beschadigd door de missie in Srebrenica (Kristic, 2012: 15; Middleton, 2011: 175; Voorhoeve, 2010), terwijl reputatieverbetering volgens professor Alfred van Staden (Nysingh, 1996) juist een belangrijk motief was om deel te nemen. Nederland zou later, tot 2010, het jaar van terugtrekking uit Uruzgan, een zeer goede reputatie hebben gehad (Tjepkema, 2013). Maar met het vertrek uit Uruzgan zou sprake zijn van reputatieschade (De Wijk, 2010; Eijssvoogel & Van Outeren, 2013). De met Srebrenica en Uruzgan opgelopen reputatieschade zou moeten worden hersteld met een militaire bijdrage in Mali (Hoedeman, 2013).

Ondanks dat reputatie een factor is die regelmatig genoemd wordt in de discussie over militaire bijdragen, is hier nog weinig wetenschappelijk onderzoek naar gedaan. Onduidelijk is wat precies wordt verstaan onder reputatie, of een militaire bijdrage leidt tot verbetering van de reputatie en of, en hoe, dit zich uitbetaalt. Wetenschappelijk onderzoek heeft zich

---

¹ The United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali.

vooral gericht op de algemene vraag of reputatie er toe doet of op de besluitvorming naar militaire missies als zodanig, waarbij reputatie zijdelings aan de orde komt.

Het onderhavige, exploratieve onderzoek richt zich op de volgende, centrale vraag: in hoeverre speelt de zorg om de Nederlandse reputatie een rol in de besluitvorming bij het beginnen, verlengen en beëindigen van militaire bijdragen aan internationale missies? De centrale vraag is onderverdeeld in vijf deelvragen:

- 1: Waarom speelt de zorg om de Nederlandse reputatie een rol in de besluitvorming?
- 2: Wanneer speelt de zorg om de Nederlandse reputatie een rol in de besluitvorming?
- 3: In de ogen van wie speelt de Nederlandse reputatie een rol?
- 4: Welke reputationele eigenschap betreft het?
- 5: Om wiens reputatie gaat het in de besluitvorming?

Als casus wordt de besluitvorming over de militaire bijdrage van Nederland aan de NAVO-missie *International Security Assistance Force* (ISAF) van 2005 tot 2010 in de Afghaanse provincie Uruzgan behandeld. Het doel van dit onderzoek is een bijdrage te leveren aan de studie naar de opbouw en invloed van de reputatie van een staat in het internationaal systeem, in het bijzonder in de context van militaire bondgenootschappen. Het onderzoek is wetenschappelijk relevant, aangezien tot nu toe veel is gezegd en geschreven over de relatie tussen Nederlandse militaire bijdragen en reputatie, maar nog geen empirisch onderzoek heeft plaatsgevonden. Daarnaast is het onderzoek maatschappelijk relevant omdat het van belang is te weten welke motieven aan militaire bijdragen ten grondslag liggen, gezien de hoge materiële en immateriële kosten.

Deze thesis begint met het theoretisch kader in hoofdstuk 2, waar wordt ingegaan op reputatie, alliantie, invloed en nationaal belang. Daarna komt in hoofdstuk 3 de methode van onderzoek aan de orde. Hoofdstuk 4 behandelt de rol van de Nederlandse reputatie tijdens de besluitvorming inzake deelname aan ISAF in Uruzgan. Hoofdstuk 5 gaat in op de verlenging en hoofdstuk 6 op het beëindigen van de missie. Ieder hoofdstuk is onderverdeeld in paragrafen die in gaan op reputatieherstel, reputatieschade en het eventuele effect van de herstelde of beschadigde reputatie. De thesis eindigt met de conclusie waarin de centrale vraag en deelvragen worden beantwoord.

2. Theoretisch kader

2.1. Reputatie

Reputatie refereert aan iedere aanname over een eigenschap of soort gedrag van een actor, gebaseerd op zijn gedrag uit het verleden, en geldt voor een bepaalde eigenschap, zoals een reputatie voor betrouwbaarheid (Dafoe, Renshon, & Huth, 2014: 375). Actoren kunnen in reputatie investeren en deze opbouwen, en reputatie is derhalve iets wat de actor enigszins onder controle heeft (Dafoe et al., 2014: 376). In het wetenschappelijk onderzoek naar reputatie in internationale relaties en buitenlands beleid is sprake van twee verschillende uitgangspunten. Enerzijds vormt reputatie het uitgangspunt voor onderzoek, anderzijds wordt het uitgangspunt gevormd door andere aspecten en komt de rol van reputatie zijdelings aan de orde of vormt het onderdeel van de conclusies.

Onderzoek dat reputatie als uitgangspunt neemt richt zich ten eerste op internationale samenwerking, zoals internationaal recht en verdragen (zie Brewster, 2009; Downs & Jones, 2002; Erickson, 2014; Gray & Hicks, 2014), en meer specifiek schulden (zie Tomz, 2007) en handel (zie Phelan, 2009). Ten tweede wordt reputatie onderzocht in het kader van militaire allianties (zie Crescenzi, Katman, Kleinberg, & Wood, 2012; Gartzke & Gleditsch, 2004; Gibler, 2008; Miller, 2004, 2010; Schultz, 2010). Ten derde wordt reputatie onderzocht als het gaat om afschrikking (*deterrence*) in conflicten (zie Danilovic, 2001; Guisinger & Smith, 2002; Huth, 2007; Mercer, 1996, 1997; Tang, 2006). Ten slotte richt onderzoek naar reputatie zich op de reputatie van de staat als zodanig, waarbij reputatie in relatie tot publieksdiplomatie en invloed in oegenschouw wordt genomen (zie De Carvalho & Neumann, 2015; Ham, 2001; Nye, 2004, 2008; Thune & Ulriksen, 2002; Wang, 2006).

Onderzoekers naar militaire bijdragen van staten in NAVO-, EU- of VN-verband nemen veelal niet reputatie als uitgangspunt voor het onderzoek. In deze onderzoeken kiest men doorgaans voor invalshoeken zoals *burden sharing*² of analyseert men de besluitvorming rond militaire missies als zodanig, en blijkt reputatie in meer of mindere mate een van de factoren te zijn die een rol spelen (zie Davidson, 2011; Doeser & Eidenfalk, 2015; Grandia

---

² *Burden sharing* gaat om de discussie rond het eerlijk delen van de kosten binnen een alliantie als de NAVO, versus *free riding* (geen kosten dragen, maar wel de voordelen van de resultaten genieten) door sommige lidstaten (Hallams & Schreer, 2012: 314).

Mantas, 2015; Jakobsen & Møller, 2012; Klep, 2011; Korteweg, 2011; Kreps, 2010; Kristic, 2012; Ringsmose, 2010; Ringsmose & Børksen, 2011; Ringsmose & Rynning, 2008).

Reputatie kan beschadigd (verlies) en hersteld (goed maken van verlies) dan wel verbeterd (winst) worden. Prospect theorie kan verklaren waarom de zorg om reputatieverlies een grotere rol speelt dan de zorg om reputatiewinst (Mercer, 2005: 15). Prospect theorie (zie Kahneman & Tversky, 1979) gaat er van uit dat we verliezen meer haten (*loss aversion*) dan dat we houden van winnen (Jervis, 1992: 187; Lebow, 2008: 365; Mercer, 2005: 17). Als gekozen wordt tussen vooruitzichten (*prospects*), beoordelen we onze keuzes als winst of verlies ten opzichte van een referentiepunt (Lebow, 2008: 365; McDermott, 1998: 40, Mercer, 2005: 3). We nemen meer risico als een vooruitzicht wordt gezien als een verlies ten opzichte van een referentiepunt dan dat we nemen om een identiek vooruitzicht te bereiken dat wordt gezien als winst (Mercer, 2005: 11). Volgens Levy (2000: 201) zullen politiek leiders eerder proberen te voorkomen dat de reputatie van hun land verslechtert, dan dat ze proberen deze te verbeteren. Politiek leiders bepalen soms hun referentiepunt (op basis waarvan verlies of winst wordt ervaren) boven de status quo, op een bepaald ambitieniveau (Levy, 2000: 202). In dat geval zullen zij risicobereid zijn om verlies ten opzichte van het ambitieniveau te vermijden (Levy, 2000: 202). Ze ervaren dat ze zich in een ‘domein van verlies’ bevinden (McDermott, 1998: 37). Bij verlies zal men risicobereid zijn en besluiten nemen om dit verlies te herstellen, terug naar het referentiepunt (McDermott, 1998: 18, Vis, 2011: 341).

2.2. Reputatie en allianties

In de klassiek politiek-filosofische literatuur heeft onder andere Hobbes zich uitgesproken over reputatie en allianties. Volgens Hobbes (2010: 103) gaat het bij een alliantie om vertrouwen en wordt dit vertrouwen geschonden als een belofte niet wordt nagekomen (Hobbes, 2010: 103). Het nakomen van verdragen is van groot belang voor het opbouwen van een reputatie als iemand die een geschikt lid is van allianties, volgens Hobbes (Piirimäe, 2006: 15). Een goede reputatie is een van de vermogens die als middel dienen om meer macht te krijgen (Hobbes, 2010: 67). ‘Elke eigenschap die maakt dat iemand door veel mensen wordt bemind of gevreesd is macht, evenals de reputatie dat men een dergelijke eigenschap heeft. Dit is immers een middel om van velen hulp en diensten te krijgen’, stelt Hobbes (2010: 67).

In het wetenschappelijk onderzoek naar alliantieformatie, -variatie en -duur, speelt de discussie rond *burden sharing* een belangrijke rol. Volgens Davidson (2011: 176) hebben eerdere studies naar *burden sharing* het belang van prestige³ over het hoofd gezien. Davidson (2011) legt de focus op de relatie van bondgenoten met de Verenigde Staten (VS). Volgens hem zou *free ride* de optimale strategie zijn indien bondgenoten een nationaal belang hebben bij het oplossen van een bepaald probleem, indien zij weten dat de VS zullen optreden en samenwerking niet voorwaardelijk is voor het succes van de VS-geleide operatie (Davidson, 2011: 175). Hij stelt echter dat alliantiewaarde, de waarde die een staat toekent aan zijn bondgenoot, en prestige factoren zijn die er toe leiden dat bondgenoten toch bijdragen operatie (Davidson, 2011: 175). Partners leveren militaire bijdragen als algemene veiligheidsgarantie om de VS in de NAVO te houden, omdat ze hun goede relatie met de VS willen handhaven, of zodat ze hun internationale prestige, status, positie en invloed kunnen handhaven of verbeteren (Davidson, 2011: 175; Matlary, 2014: 260).

Ook Matlary gaat uit van de wens van staten een nauwe band te hebben met de VS. Indien staten een dergelijke wens hebben, moeten deze staten volgens haar niet alleen een militaire bijdrage leveren, maar ook risicobereid zijn (Matlary, 2014: 257). Deze staten zijn de *first tier* van de NAVO, de binnenste cirkel (Matlary, 2014: 257). Staten die niet bijdragen worden gezien als *second tier* (Matlary, 2014: 257). Ringsmose (2010: 331) gaat eveneens uit van de relatie tot de VS als het gaat om militaire bijdragen van bondgenoten. Hij verwacht dat Europese bondgenoten een bijdrage aan *out-of-area* operaties zoals ISAF beschouwen als de beste manier om hun banden met de VS te versterken, dan wel te voorkomen dat deze verzwakken. Ringsmose (2010: 331) verwacht dat bondgenoten die zichzelf zien als bijzonder sterke Atlantici met hechte banden met de VS, disproportioneel bijdragen in Afghanistan. Als deze naties – in meer of mindere mate expliciet – hun ‘speciale relatie’ met Washington zien als een belangrijke sleutel tot hun veiligheid en hun politieke slagkracht op het internationale toneel (invloed), zullen ze bereid zijn om in belangrijke mate bij te dragen aan ISAF, zowel met het leveren van troepen als in het delen van risico’s (*risk sharing*) (Ringsmose, 2010: 331).

---

³ Prestige wordt als begrip soms gebruikt in plaats van reputatie, soms als twee gelijke begrippen en soms als subbegrip van het paraplubegrip reputatie. Reputatie en prestige kunnen van elkaar onderscheiden worden: prestige betreft een goede, positieve eigenschap, terwijl reputatie zowel een goede als slechte eigenschap kan betreffen (Dafoe et al., 2014: 372). In deze thesis worden reputatie en prestige als gelijke begrippen behandeld, omdat ze door actoren in de media en het politieke debat ook veelal als gelijke begrippen worden gebruikt.

Nederland is, net als het Verenigd Koninkrijk (VK) en Denemarken, een sterk Atlantisch georiënteerd land dat een goede relatie met de VS nastreeft, onder andere door een betrouwbare NAVO-bondgenoot te zijn (Grandia Mantas, 2015: 94; Herd, 2009: 95; Ivanov, 2011: 29). De wens een betrouwbare NAVO-bondgenoot te zijn is volgens Grandia Mantas (2015: 100) terug te vinden in de Nederlandse besluitvorming inzake militaire bijdragen in de Balkan, Irak en Afghanistan.

2.3. Reputatie, invloed en nationaal belang

Reputatie is een belangrijke factor in het buitenlands beleid, omdat het leidt tot invloed en met invloed het nationaal belang behartigd kan worden. Zo gaat de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) in het rapport ‘Aan het buitenland gehecht’ (2010) in op het buitenlandbeleid en de nationale belangen, waarschuwt het voor reputatieschade en benoemt het kansen op de Nederlandse reputatie te verbeteren: ‘Wil Nederland zijn doelstellingen in de wereld verwezenlijken, dan kan dat alleen door zijn mondiale aantrekkingskracht te vergroten en de ‘kunst van het verleiden’ tot officieel beleid te maken’ (WRR, 2010: 119). Dit betekent de inzet van *soft power*: het vermogen om anderen te beïnvloeden om te krijgen wat je wilt door middel van aantrekkingskracht in plaats van dwang of betaling (Nye, 2008: 94; WRR, 2010: 119).

Reputatie levert *soft power* op (Erickson, 2014: 182), waarmee het nationaal belang kan worden behartigd. Het Nederlands belang is volgens Instituut Clingendael (2013: 14) onder te verdelen in vier belangen en waarden: invloed op het internationale toneel; behoud van welvaart en economische ontwikkeling; bevorderen van veiligheid en stabiliteit en het bevorderen van mensenrechten en humaniteit (Clingendael, 2013: 14). Het *The Hague Centre for Strategic Studies* (HCSS) (2012: 16) beperkt de twee belangen van het Nederlands buitenlands beleid, naast de vitale veiligheidsbelangen, tot twee: internationale stabiliteit en rechtsorde en goede internationale betrekkingen. Dit laatste betreft de mate waarin Nederland wordt gezien als een goede en betrouwbare partner, wat invloed heeft op de ‘inbreng die ons land gegund wordt in internationale instituties en fora’ (HCSS, 2012: 16).

Om de Nederlandse belangen te behartigen en invloed te verwerven, acht de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) samenwerking in Europees en internationaal verband als essentieel (AIV, 2012: 30). Het lidmaatschap van de EU en NAVO zijn volgens Colijn & Homan (2010: 18), naast de VN, de belangrijke instrumenten van het buitenlands

beleid omdat daar de ‘beïnvloedingsmiddelen’ het grootst zijn. De inzet van de krijgsmacht speelt daarbij een belangrijke rol: militaire bijdragen en de bereidheid risico’s te dragen zijn belangrijke factoren als het gaat om het verbeteren van reputatie en invloed (Clingendael, 2010: 19). Volgens Colijn et al. (2013: 18) is de kans op invloed groter naarmate Nederland een reputatie heeft van ‘betrouwbare en tot militaire risico’s bereide bondgenoot’ in NAVO-verband en in *coalitions of the willing*. Voor de reputatie van Nederland in Europa is militaire inspanning volgens de WRR (2010: 90), gezien het feit dat België niet altijd militair bijdraagt maar toch een reputatie voor betrouwbaarheid heeft, echter één element en niet meer dan dat.

Alliantielidmaatschap en militaire bijdragen, inclusief risicobereidheid, vaak als steun aan de VS, vormen een belangrijke strategie voor de reputatie en invloed van Nederland als kleine staat (*small state*) (Both, 2000: 41; Clingendael, 2013: 18; Korteweg, 2011: 281). Volgens Both (2000: 41) probeert een kleine staat met een strategie van ‘loyale bondgenoot’ invloed te krijgen door morele, politieke en militaire steun aan een grote macht. De kleine staat zou vervolgens een beloning verwachten (Both, 2000: 41). Een goede reputatie levert status op: een goede positie in een bepaalde rangorde, zoals de internationale gemeenschap (APSA, 2009 zoals geciteerd in Erickson, 2014: 181). In tegenstelling tot reputatie is status niet onder controle van de actor: status wordt gegeven of toegekend door anderen (Dafoe et al., 2014: 376).

Of een goede reputatie en bijbehorende status leiden tot uitnodigingen voor internationale gremia en hoge posten voor Nederlandse functionarissen in internationale instituties, waar vervolgens invloed kan worden uitgeoefend, is onderwerp van discussie. De *Berliner Zeitung* schreef in 2010 dat Nederland steeds gold als betrouwbare partner in de NAVO en EU, en daarvoor beloond werd met topposities in internationale organisaties (Riesbeck, 2010). Volgens Baehr (2009: 427) is het hebben van Nederlanders op hoge internationale posten echter voornamelijk een kwestie van nationaal prestige, en is het onduidelijk of het voordeel voor Nederland oplevert (Baehr, 2009: 430). Hoebink (2010) vraagt zich af of ontwikkelingshulp meer invloed zou opleveren en wat het af- of toenemen van internationale invloed Nederland waard is. Het HCSS acht het voordeel wel duidelijk. Volgens het HCSS bouwt Nederland ‘politiek krediet’ op met de inzet van de krijgsmacht in coalitieverband, wat er toe leidt dat het kan meepraten en de kans vergroot hoge posities bij internationale organisaties te krijgen en uitgenodigd te worden bij internationale besprekingen (HCSS, 2012: 36). Hiermee zou het Nederlands belang behartigd worden, wat effect heeft op de internationale economische positie van Nederland (HCSS, 2012: 36).

Reputatie heeft zowel een buitenlandse als een binnenlandse component. In het buitenland gaat het om reputatie als een *first-order belief* over de karakteristieken van een land of leider, in het binnenland gaat het om reputatie als een *second-order belief*: wat denken binnenlandse kiezers over de karakteristieken van het land of de leider (Brutger & Kertzer, 2015: 4). Volgens Putnam (1988: 434) kunnen internationale onderhandelingen worden gezien als een *two-level game*, waarbij politici te maken hebben met zowel binnenlandse als buitenlandse factoren. Zo hebben regeringsleiders internationaal te maken met hun buitenlandse *counterparts* en nationaal met de eigen partij, parlementsleden en belangengroepen.

Als het gaat om het binnenland wordt in wetenschappelijk onderzoek naar militaire bijdragen veel aandacht aan de invloed van de publieke opinie. Volgens Kreps (2010: 209) brengt een militaire bijdrage aan de NAVO de belofte van toekomstige voordelen met zich mee voor staten die samenwerken, en lopen deze reputatieschade op als zij in gebreke blijven. Dit *incentive* zou zo krachtig zijn, dat de publieke opinie er minder toe doet. Ringsmose & Børgesen (2011: 506) stellen echter dat druk binnen de alliantie niet betekent dat nationale leiders op de lange termijn immuun zijn voor publieke opinie.

Publieke opinie wordt beïnvloed door het *narrative*⁴ van de regering. Volgens Colley (2015: 67) zouden regeringen in hun *narrative* eenvoudig en duidelijk moeten uiteenzetten waarom militaire inzet in het nationaal belang is, waarbij zij eerst bepalen wat dat belang is. Naar het *narrative* rond de Nederlandse inzet van Afghanistan hebben De Graaf, Dimitriu en Ringsmose (2015) onderzoek gedaan. Volgens hen kunnen argumenten van regeringen om tot het gebruik van geweld over te gaan gecategoriseerd worden in vier ideaaltypen. Zo is het tegengaan van terrorisme een onmiddellijk belang, nationaal veiligheid-gedreven. Solidariteit met de VS, alliantieverplichtingen en *burden sharing* zijn onmiddellijke belangen, waarde/normen-gedreven. Het exporteren van democratie en mensenrechten is een *intermediate* belang, waarde/normen-gedreven. Het creëren van *goodwill*, toegang en invloed bij de VS en de NAVO en het verbeteren van de reputatie en positie zijn *intermediate* belangen, nationale veiligheid-gedreven (De Graaf et al., 2015: 355).

---

⁴ Een strategisch *narrative* is doelbewust ontworpen door regeringen en politieke elites om besluiten om oorlog te voeren te rechtvaardigen en uit te leggen (Jakobsen & Ringsmose, 2015).

3. Methode

In deze thesis wordt reputatie als uitgangspunt genomen om besluitvorming over militaire bijdragen te onderzoeken. Het eerdere wetenschappelijke onderzoek naar reputatie biedt diverse richtingen voor nader onderzoek. Zo wordt volgens onderzoekers nog weinig aandacht besteedt aan de vraag voor welke eigenschap of gedrag de reputatie geldt (Brewster, 2009: 232; Dafoe et al., 2014: 375), in de ogen van wie de reputatie geldt (de observeerders, zoals de internationale gemeenschap of specifieke landen) (Dafoe et al., 2014: 375), wiens reputatie het betreft (zoals het land, het staatshoofd of de regering) (Brewster, 2009: 232; Dafoe et al., 2014: 375; Miller, 2010: 78) en wat er voor zorgt dat reputaties wijzigen (Tomz, 2007: 233). Het onderhavige onderzoek richt zich ook op het effect van de reputatie. Het onderzoek is exploratief, aangezien nog weinig onderzoek is gedaan naar de rol van reputatie in de besluitvorming over militaire missies of de invloed van een militaire bijdrage op de reputatie van een land, noch naar het wanneer en waarom reputatie er toe doet.

De eenheid van analyse betreft de besluitvorming over Uruzgan, een exploratieve *case study* naar de Nederlandse militaire bijdrage aan de NAVO-missie ISAF in de Afghaanse provincie Uruzgan. Dit omdat Nederland in Uruzgan *lead nation* was en de missie relatief groot (1.400 militairen), langdurig (2006-2010) en een gevaarlijke provincie van Afghanistan betrof. Daarnaast was het NAVO-commando over de ISAF missie vanaf 11 augustus 2003 de eerste keer dat de NAVO buiten het verdragsgebied, *out-of-area*, opereerde (Bogers, Beerens, & Lubberman-Schrotenboer, 2012: 270). Dat de missie in een gevaarlijke provincie plaats vond is relevant, aangezien zeker sinds de NAVO *out-of-area operations* uitvoert de *burden sharing* discussie niet meer alleen een kwantitatieve beoordeling van de bijdragen aan de NAVO omvat, maar ook welke risico's landen dragen (*risk sharing*) (Ringsmose, 2010: 328).

De eenheid van observatie betreft de te interviewen personen, de betrokkenen in de besluitvorming. Voor de interviews is gebruik gemaakt van semi-gestructureerde, *face-to-face* interviews met voornamelijk personen die op militair, ambtelijk of politiek niveau betrokken zijn geweest bij de missie in Uruzgan. De te interviewen personen zijn geselecteerd op basis van de verwachting dat zij een goed geïnformeerde visie kunnen geven op de besluitvorming inzake Uruzgan, de rol van reputatie daar in, en het door hen geobserveerde (mogelijk gewijzigde) gedrag van bondgenoten of leden van de internationale gemeenschap, waaronder hun perceptie als het gaat om het verkrijgen van uitnodigingen voor internationale gremia of

hoge posities in internationale organisaties. Drieëntwintig personen zijn benaderd voor een interview. Hiervan wilden twee personen niet meewerken, hebben vijf personen niet gereageerd en kon met drie personen geen datum worden gepland. Dertien personen zijn geïnterviewd (zie bijlage 1). Van deze dertien personen, betreffen dit elf personen op het hogere militair en ambtelijk niveau van de ministeries van Defensie en Buitenlandse Zaken, NAVO en politici, evenals twee wetenschappers die zijn geïnterviewd voor de context. Tijdens het interview is hen per besluitvormingsfase onder meer gevraagd naar de rol van reputatie, welke eigenschap het betrof, in de ogen van wie, wiens reputatie het betrof en wat het effect was van de herstelde of verslechterde reputatie (zie bijlage 2). De interviews zijn digitaal opgenomen, woordelijk uitgewerkt en vervolgens gecodeerd.

In het onderzoek zijn geen bondgenoten geïnterviewd, maar uitsluitend Nederlandse personen. Hierdoor kan niet worden beoordeeld wat de reputatie van Nederland is in de ogen van de bondgenoten. De focus van de interviews was dan ook enerzijds de aanwezigheid van de factor reputatie in de besluitvorming en anderzijds het effect hiervan: het al dan niet veranderde gedrag van bondgenoten of leden van de internationale gemeenschap, zoals dat geobserveerd is door de geïnterviewden. Bijvoorbeeld veranderd gedrag na bepaalde besluiten over de missie in Uruzgan, zoals meer of minder uitnodigingen voor internationale gremia, het meer of minder toegang tot hoog geplaatste functionarissen van andere landen of het al dan niet verkrijgen van hoge functies in internationale organisaties. Hierbij wordt aangemerkt dat het onderzoek geruime tijd na de besluitvorming is uitgevoerd, en derhalve een beroep wordt gedaan op het geheugen van de geïnterviewden. Hun observatie kan in de loop der tijd gekleurd zijn door de gevolgen van het besluit of latere observaties. Dit is vooral van belang als het gaat om het motief om te besluiten een militaire bijdrage te leveren.

In het onderzoek is gebruik gemaakt van datatriangulatie (Yin, 2014: 121), waarbij meerdere soorten bronnen worden gebruikt om de centrale vraag en deelvragen te operationaliseren. Naast de *face-to-face* interviews zijn diverse andere bronnen gebruikt, zoals kamerstukken, beleidsdocumenten, verslagen van persconferenties en dagblad- en tijdschriftartikelen, zodat de resultaten van het onderzoek zoveel mogelijk worden ondersteund door meerdere bronnen.

4. De rol van de Nederlandse reputatie tijdens de besluitvorming over mogelijke militaire inzet in Uruzgan (2005-2006)

In dit hoofdstuk wordt de aanloop naar de missie in Uruzgan behandeld. Daarbij wordt ingegaan op de besluitvorming in de aanloop naar de missie, wat onderverdeeld wordt in twee aspecten: het herstellen van de reputatie en het voorkomen van reputatieschade. Dit wordt gevolgd door het verwachte effect van de al dan niet gewijzigde reputatie.

4.1. Militaire bijdrage aan de NAVO-missie ISAF in Uruzgan

Sinds 2001, na de aanslagen van 11 september 2001 in de VS, nam Nederland in Afghanistan deel aan operatie *Enduring Freedom* en de NAVO-geleide veiligheidsmacht ISAF. Aan ISAF nam Nederland deel met een *Provincial Reconstruction Team* (PRT) en tot medio 2005 met Apache-gevechtshelikopters (Ministerie van Defensie, 2011). ISAF was begin 2005 actief in en rond Kabul alsmede in de noordelijke provincies, en de NAVO besloot dat de missie uitgebreid werd naar de westelijke provincies (NATO, 2015). ISAF nam vervolgens gefaseerd gebieden van operatie *Enduring Freedom* over (TK-20042005-27925-159, 2005). Op 16 juni 2005 informeerde minister Henk Kamp van Defensie de Tweede Kamer over de intentie van de NAVO dat ISAF in de eerste helft van 2006 actief zou worden in de zes zuidelijke provincies van Afghanistan (TK-20042005-28676-22, 2005). Naar aanleiding van een verzoek van de secretaris-generaal (SG) NAVO onderzocht Nederland de mogelijkheid om in samenwerking met het VK en Canada, en mogelijk met andere partners, een bijdrage in het zuiden te leveren (TK-20042005-28676-22, 2005). De keuze viel op Uruzgan, waar Nederland *lead nation* zou worden in samenwerking met Australië (Klep, 2011: 22).

Door de NAVO werd de notificatie van de regering gezien als een bevestiging van de intenties en afspraken (Van der Meulen & Grandia Mantas, 2012: 17). De missie in Afghanistan was voor de NAVO van groot belang: het werd gezien als een test van het trans-Atlantisch bondgenootschap (Congressional Research Service, 2009: 1; Gordon, 2003; Lindley-French, 2009: 44). Sinds de NAVO Washington-top in 1999 zocht men een nieuwe NAVO, die in staat zou zijn te opereren buiten Europa, in verband met dreigingen zoals terrorisme (Congressional Research Service, 2009; NATO, 1999). De druk vanuit de NAVO en de VS en het VK was dan ook groot (Klep, 2011: 90; Rietjens, 2015: 68).

In Nederland werd de notificatie gezien als het begin van het publieke en politieke debat (Van der Meulen & Grandia Mantas, 2012: 17). Er was sprake van veel politieke discussie: de uitbreiding van de missie lag gevoelig bij PvdA en D66 en het was moeilijk een politieke meerderheid te krijgen (Klep, 2011: 22). De verwachting was dat het risico in Uruzgan groter zou zijn dan in regio's als Baghlan, waar Nederland sinds 2004 was ontplooid, en er werd gediscussieerd of het een 'vechtmissie' of 'opbouwmissie' zou worden (Dimitriu & De Graaf, 2010: 432; Marlet, 2011; Van der Meulen & Grandia Mantas, 2012: 19).

Op 22 december 2005 schreef het kabinet (Balkenende II, bestaande uit CDA, VVD en D66) een artikel 100-brief over een militaire bijdrage van twee jaar in Uruzgan, met daarin onder andere de gronden voor deelname. Deze betroffen onder meer de stabilisatie van de regio, de bevordering van de internationale rechtsorde en de bestrijding van internationaal terrorisme (TK-20052006-27925-193, 2005). Vooral gezien dat laatste belang achtte de regering de risico's aanvaardbaar (TK-20052006-27925-193, 2005). Een meerderheid van CDA, VVD, PvdA en D66 stemde uiteindelijk met de missie in (Marlet, 2011).

4.2. Herstellen reputatie

De relatie met bondgenoten, met name de VS⁵ en het VK⁶ en in mindere mate Duitsland⁷, Frankrijk⁸ en Australië⁹, was volgens meerdere geïnterviewden een belangrijke overweging om militair bij te dragen. Mart de Kruif, toen plaatsvervangend Directeur Operaties bij het Commando Landstrijdkrachten, merkte een sterke druk om militair bij te dragen in Uruzgan, onder meer omdat de belangrijkste partners aan boord waren. Volgens De Kruif had de politiek behoefte aan geloofwaardigheid bij de belangrijkste partners in NAVO- en EU-verband.¹⁰

Meerdere opties werden in de aanloopfase beoordeeld, waaronder relatief veilige provincies en provincies zoals Uruzgan, die moeilijk waren en risico's met zich meebrachten.¹¹ Volgens Herman Schaper, toen plaatsvervangend Directeur Politieke Zaken bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, wilde Nederland als bondgenoot onder meer laten

---

⁵ Interviews met Dick Berlijn, Sebastian Reyn, Hans van Baalen, Mart de Kruif.

⁶ Interviews met Sebastian Reyn, Hans van Baalen, Mart de Kruif.

⁷ Interview met Mart de Kruif.

⁸ Interviews met Mart de Kruif, Hans van Baalen.

⁹ Interview met Hans van Baalen.

¹⁰ Interview met Mart de Kruif.

¹¹ Interview met Sebastian Reyn.

zien dat het bereid was risico's te lopen, zodat het ook serieuzer zou worden genomen.¹² Lo Casteleijn, toen Hoofddirecteur Algemeen Beleid bij het ministerie van Defensie, stelt dat de militaire reputatie van Nederland een zeer grote rol speelde in de besluitvorming. Nederland wilde volgens hem graag laten merken dat het op hetzelfde niveau als het VK, Canada en Australië een bijdrage kon leveren.¹³ Schaper had de indruk dat de krijgsmacht een reputatie moest behouden, serieus genomen moest worden en dus liet merken niet bang te zijn voor moeilijke opdrachten.¹⁴ Volgens Casteleijn was de overgang van het noorden naar het zuiden van Afghanistan, inclusief de verdeling van de provincies, vooral militair gedreven en werd de politiek, inclusief de minister van Defensie, daar relatief laat in betrokken.¹⁵

De door Srebrenica en Irak beschadigde reputatie van de krijgsmacht en de wens deze te herstellen was een drijvende factor in de krijgsmacht (Grandia Mantas, 2015: 205). Naast de belangrijkste redenen tot deelname, zoals de dreiging vanuit Afghanistan voor het Westen en wens om situatie in het land voor Afghanen te verbeteren, wilde Nederland na Srebrenica het eigen vertrouwen versterken dat de Nederlandse krijgsmacht een prestatie kon leveren in internationaal verband en laten zien dat het een betrouwbare bondgenoot was.¹⁶

4.3. Voorkomen reputatieschade

Naast het herstellen van de reputatie, wat vooral een rol lijkt te hebben gespeeld in de beginfase van de besluitvorming en in de keuze voor Uruzgan, speelde daarna het voorkomen van reputatieschade een rol. Volgens Casteleijn merkte men gaandeweg op het politieke niveau dat er risico's aan de keuze voor Uruzgan zaten, maar dat de gesprekken reeds vergevorderd waren en het reputatieschade zou opleveren om er op terug te komen.¹⁷ Bij Buitenlandse Zaken maakte zich men zorgen over wat de gevolgen zouden zijn van een negatief besluit voor de relatie met de VS, het VK, de NAVO en de positie van Jaap de Hoop Scheffer als SG NAVO (Hazelbag, 2009: 13). In het debat in de aanloop naar het besluit werd in de Tweede Kamer de verwachting uitgesproken dat Nederland reputatieschade zou oplopen, vooral in het licht van de belofte die Nederland zou hebben gedaan aan de VS en de NAVO en de daaropvolgende trage besluitvorming (TK-20052006-1615-1641, 2005).

---

¹² Interview met Herman Schaper.

¹³ Interview met Lo Casteleijn.

¹⁴ Interview met Herman Schaper.

¹⁵ Interview met Lo Casteleijn.

¹⁶ Interview met Joep Wijnands.

¹⁷ Interview met Lo Casteleijn.

In januari 2006, de maand voorafgaand aan het debat in de Tweede Kamer over het nemen besluit, kwamen in de media binnen- en buitenlandse partijen aan het woord over de gevolgen voor Nederland, indien het alsnog zou besluiten niet bij te dragen. Oud-ambassadeur van de VS Paul Bremer vroeg zich af wat de NAVO nog voorstelde als bondgenoten niet bereid waren schouder aan schouder met de VS te staan, en stelde dat er consequenties zouden zijn voor Nederlandse economische belangen (Tromp, 2006). ‘Het Nederlandse leger heeft een goede reputatie. Het parlement moet zich afvragen of ze die reputatie en de geloofwaardigheid van Nederland op het spel wil zetten’, stelde Cynthia Schneider, eveneens oud-ambassadeur van de VS (Hoogstraten, 2006). Michiel Patijn, oud-ambassadeur voor Nederland bij de NAVO, verwachtte dat het aanzien van Nederland geschaad zou worden als Nederland zou besluiten niet deel te nemen (Eijsvoogel, 2006). Reputatieschade en de gevolgen daarvan werden aldus als argument gebruikt om Nederland aan te sporen bij te dragen.

De discussie over mogelijke reputatieschade werd vervolgd in een Algemeen Overleg (AO) in de Tweede Kamer, waar onder meer de uitspraken van de Amerikaanse oud-ambassadeurs werden aangehaald (TK-20052006-27925-207, 2006). Ten eerste betrof het de mogelijke reputatieschade, met als gevolg daarvan schade aan de Nederlandse positie in de NAVO en daaruit voortvloeiende schade aan economische belangen. Ten tweede betrof het, door een gebrek aan solidariteit, schade aan de NAVO. De VVD gebruikte de mogelijke reputatieschade bij een ‘nee’ in deze fase van de besluitvorming, als argument om ‘ja’ te zeggen. De SP achtte dit een onwenselijk argument en wees de druk van de NAVO en VS af (TK-20052006-27925-207, 2006).

Ook schade aan de reputatie voor geloofwaardigheid van de NAVO kwam aan de orde. Minister-president Balkenende gaf aan dat bij een afwijzing Nederland de vraag kon verwachten of Nederland internationale solidariteit wil tonen en wat een bondgenootschap betekent (TK-20052006-3013-3035, 2005). Volgens het Britse dagblad *Financial Times* zou een negatief besluit van Nederland de geloofwaardigheid van de NAVO beschadigen (Joyce, 2006). De Hoop Scheffer stelt dat het belangrijk was voor de NAVO om als bondgenootschap de eigen geloofwaardigheid te behouden.¹⁸ Nederland wilde de NAVO volgens Sebastian Reyn, toen plaatsvervangend Directeur Algemeen Beleid bij Defensie, niet met *free riden*

---

¹⁸ Interview met Jaap de Hoop Scheffer.

verzwakken omdat dit gevolgen zou hebben voor de Nederlandse veiligheid.¹⁹ Nederland wilde volgens hem een serieuze partner zijn in een succesvolle NAVO.²⁰

4.4. Verwacht effect

In de artikel 100-brief werd ingegaan op de te verwachten invloed op de besluitvorming, in hoofdkwartieren, de Noord-Atlantische Raad en in Zuid-Afghanistan, waar Nederland om de beurt met Canada en het VK het bevel zou voeren over het regionale multinationale hoofdkwartier (*Regional Command South*) in Kandahar (TK-20052006-27925-193, 2005). Andere posities van invloed zouden het PRT *Executive Steering Committee* in Kabul zijn, het G8-plus overleg en de in 2006 te organiseren Londen-conferentie, waar afspraken zouden worden gemaakt over de inspanningen van de internationale gemeenschap in de daaropvolgende vijf jaar in Afghanistan. (TK-20052006-27925-193, 2005). Invloed werd dus verwacht in diverse Afghanistan-gerelateerde gremia.

4.5. Tussenconclusie

Zowel reputatieherstel als het voorkomen van reputatieschade speelden een rol in de besluitvorming. De met Srebrenica en Irak opgelopen reputatieschade en de risicobereidheid om actief te worden in Uruzgan, is in lijn met wat prospect theorie voorspelt. De Nederlandse regering en krijgsmacht ervaarden een ‘domein van verlies’. Zij wilden het reputatieverlies goed maken en terugkeren naar een status quo, en waren bereid daar risico voor te nemen. Op politiek niveau had men te maken met een *two-level game*, waar de regering enerzijds te maken had met buitenlandse verplichtingen en anderzijds met binnenlandse politieke discussie over de aard van de missie. De relatie met partners als de VS en het VK werd belangrijk geacht. Amerikaanse oud-ambassadeurs stelden reputatieschade in geval van een negatief besluit in het vooruitzicht. Dit beïnvloedde het debat, waar het reputatieschade-argument werd gebruikt om door te zetten. Een negatief besluit zou schade aan de reputatie voor geloofwaardigheid van de NAVO opleveren en daarmee reputatieschade aan de geloofwaardigheid van Nederland als bondgenoot. De reputatie van de NAVO werd aldus gekoppeld aan de reputatie van Nederland.

---

¹⁹ Interview met Sebastian Reyn.

²⁰ Interview met Sebastian Reyn.

5. De rol van de Nederlandse reputatie tijdens de besluitvorming over de eerste verlenging van de militaire bijdrage (2007)

In dit hoofdstuk wordt de rol van de Nederlandse reputatie tijdens de eerste verlenging in 2007 beschouwd. Ten aanzien van het herstellen van de reputatie en het effect daarvan wordt ingegaan op de periode tussen het begin van de missie in 2006 en de tweede verlenging in 2009. Dit wordt onder meer onderzocht op basis van door de geïnterviewde respondenten geobserveerd, veranderd gedrag van bondgenoten ten aanzien van Nederland.

5.1. Voorkomen reputatieschade

Het einde van de militaire bijdrage aan ISAF in Uruzgan was voorzien in augustus 2008 (TK-20052006-27925-193, 2005). De verlengingsdiscussie kwam begin 2007 op gang (Klep, 2011: 124). Omdat geen ander land beschikbaar was om de taken van Nederland in Uruzgan over te nemen, had de NAVO om een langer verblijf verzocht ("Nederland tot december 2010 in Uruzgan," 2007). Intussen was in 2006, nog voordat de missie in Uruzgan was begonnen, het kabinet gevallen. Begin 2007 werd een nieuw kabinet gevormd met CDA, PvdA en ChristenUnie. VVD en D66 zaten nu in de oppositie. Maxime Verhagen (CDA) werd minister van Buitenlandse Zaken en Eimert van Middelkoop (ChristenUnie) minister van Defensie. Het kabinet wilde verlengen, onder andere vanwege de vorderingen die gemaakt werden in Afghanistan ("Verlenging missie Uruzgan nabij," 2007). Minister Verhagen vond dat Nederland niet zomaar kon opstappen, gezien de situatie in Afghanistan en de verantwoordelijkheid van de internationale gemeenschap voor het land (Eijsvoogel & De Waard, 2007). Voor hem stond de reputatie van Nederland voor geloofwaardigheid op het spel (Kranenburg, 2007). De Tweede Kamer was echter verdeeld. Zo had de PvdA grote twijfels bij de Nederlandse inzet vanwege het teveel aan vechten in plaats van opbouwen (Kranenburg, 2009).

Net als tijdens de beginfase van de besluitvorming, was sprake van internationale druk. In Canada en Duitsland stond voortzetting van de missie ter discussie (Eijsvoogel & Kranenburg, 2007). Nederland zou bij een negatief besluit het eerste land zijn dat zou vertrekken, wat een sneeuwbaaleffect teweeg zou brengen (Koelé & Meerhof, 2007). De inspanningen van Nederland in Uruzgan leidden tot internationale waardering en deze

waardering werd in deze besluitvormingsfase gebruikt als argument om te verlengen. Zo liet de Australische minister van Buitenlandse Zaken weten Nederland als partner in Afghanistan te waarderen en pleitte voor verlenging: ‘Australische soldaten hebben een zeer hoge dunk gekregen van hun Nederlandse collega’s’ (Downer, 2007). De onderlinge solidariteit in de NAVO werd benadrukt door de SG NAVO, Jaap de Hoop Scheffer, alsmede door de Amerikaanse minister van Defensie, volgens wie het ‘schandvlek voor ons allemaal’ zou zijn als de eerste grote *out-of-area* operatie van de NAVO buiten Europa zou mislukken (Eijsvoogel & Kranenburg, 2007). De SG NAVO stelde dat Nederland buitengewoon goed werk deed en meespeelde in de ‘eredivisie’ (Eijsvoogel & Kranenburg, 2007). Ook stelde hij dat ‘niemand’ weg kon uit Afghanistan, iets wat hem door de regering en Tweede Kamer niet in dank werd afgenomen (Eijsvoogel & Kranenburg, 2007; Koelé, 2007; Van Zanten, 2007).

Henk Kamp was eerder, als minister van Defensie, van mening dat Nederland conform afspraak twee jaar in Uruzgan moest blijven en niet langer, vanwege de grote inspanning van Defensie (De Witt, 2007). Kamp, intussen weer VVD Tweede Kamerlid, gaf zijn verzet op omdat anderen hechtten aan de reputatie van Nederland.²¹ Voor De Hoop Scheffer ging het om de bondgenootschappelijke solidariteit, welke samenhangt met de reputatie die een land heeft in de NAVO-raad.²² Volgens SP Tweede Kamerlid Harry van Bommel speelde reputatie een rol in de besluitvorming, in de zin dat het Nederland kwalijk genomen zou worden als het zou vertrekken.²³ Dit zou reputatieschade opleveren.

De Tweede Kamer stemde uiteindelijk met een verlenging in, nadat het kabinet eind november 2007 een artikel-100 brief naar de Tweede Kamer had gestuurd met het voorstel per 1 augustus 2010 de leidende Nederlandse rol in Uruzgan te beëindigen (Klep, 2011: 124). In een persconferentie gaf minister Verhagen vier redenen om te blijven in Afghanistan: mensenrechten, veiligheid, solidariteit en geloofwaardigheid. Dit laatste betrof het nemen van verantwoordelijkheid door Nederland als onderdeel van de NAVO: ‘Lid zijn van een bondgenootschap betekent ook zelf meedoen’ (Verhagen, 2007).

---

²¹ Interview met Lo Casteleijn.

²² Interview met Jaap de Hoop Scheffer.

²³ Interview met Harry van Bommel.

5.2. Herstellen reputatie

Dat Nederland in Uruzgan in een hoogrisicogebied zat leverde volgens Pieter Cobelens, tot 2006 directeur Directie Operatieën bij het ministerie van Defensie en daarna directeur Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst, waardering op bij bondgenoten, met name bij gevechtsacties.²⁴ Deze waardering was er in het begin echter niet.²⁵ Uitspraken van Canadese militairen zoals *'Wooden shoes wouldn't shoot'* werden gepubliceerd in buitenlandse media ("From Canada to Kandahar," 2007). Het Amerikaanse ministerie van Defensie sprak Cobelens er op aan: 'Men vond dat wij niet heldhaftig genoeg waren omdat er geen doden vielen'.²⁶ Volgens Dick Berlijn, tot 2008 Commandant der Strijdkrachten (CDS), was het inderdaad zo dat bij sommige landen de indruk bestond dat Nederland alleen maar 'zachte dingen' deed en dat de Nederlanders niet durfden te vechten.²⁷

In 2007 kwamen voor het eerst Nederlandse militairen in Afghanistan om als gevolg van gevechtshandelingen (Müller, 2007). Volgens De Kruif speelt het een grote rol of een land geloofwaardig is en serieus genomen wordt, als het daadwerkelijk in gevechten zit en verliezen lijdt. Het gaat volgens hem bij militaire bijdragen om zowel *burden sharing* als *risk sharing*.²⁸ Volgens Cobelens was het Pentagon echter gaan inzien dat gesneuvelde militairen 'geen goede maatstaf zijn om de kwaliteit van de Nederlandse troepen te beoordelen'.²⁹ Het toepassen van 'grote precisie' bij geweld³⁰ en de 3D benadering (*Defence, Diplomacy and Development*)³¹ bleken goede resultaten op te leveren, wat een positief effect had op de Nederlandse reputatie.

Volgens Wijnands hadden de partners die ook het zuiden van Afghanistan zaten, zoals de VS, het VK, Australië en Canada, waardering voor de Nederlandse bijdrage.³² De reputatie van Nederland werd enerzijds geïdentificeerd met Nederland als land³³ en anderzijds met de Nederlandse krijgsmacht³⁴. Begin 2008 liet minister Van Middelkoop weten dat hij in de contacten met collega-ministers in de NAVO merkte dat Nederland een goede reputatie had vanwege de prestaties van de krijgsmacht in Afghanistan ("De steile leercurve van Eimert van

---

²⁴ Interview met Pieter Cobelens.

²⁵ Interview met Pieter Cobelens.

²⁶ Interview met Pieter Cobelens.

²⁷ Interview met Dick Berlijn.

²⁸ Interview met Mart de Kruif.

²⁹ Interview met Pieter Cobelens.

³⁰ Interview met Pieter Cobelens.

³¹ Interviews met Pieter Cobelens, Herman Schaper.

³² Interview met Joep Wijnands.

³³ Interviews met Dick Berlijn, Jaap de Hoop Scheffer, Eimert van Middelkoop, Harry van Bommel.

³⁴ Interviews met Sebastian Reyn, Pieter Cobelens.

Middelkoop," 2008). De reputatie van Nederland verbeterde, volgens Van Bommel, omdat het *lead nation* was en bovenmaats leverde in relatie tot de omvang van Nederland.³⁵ Hillary Clinton gebruikte hiervoor de term '*punching above your weight*'.³⁶

5.3. Effect

Volgens meerdere geïnterviewden werd Nederland door de bijdrage in Uruzgan serieuzer genomen³⁷ dan wel was Nederland door de bijdrage een serieus land³⁸ of speler³⁹ geworden. Volgens De Hoop Scheffer betekende dit dat naar Nederlandse vertegenwoordigers in de NAVO werd geluisterd en dat de ambassadeur niet een week hoefde te wachten voor een afspraak.⁴⁰ Nederland kreeg in de NAVO-raad tijdens Afghanistan-vergaderingen als vierde of vijfde het woord.⁴¹ Volgens Van Middelkoop is dit een pikorde waarin de Nederlandse reputatie zichtbaar wordt.⁴² Dit zou van belang zijn om gehoord te worden door de belangrijkste landen, waarvan de presidenten of ministers volgens De Hoop Scheffer niet blijven zitten tot iedereen het woord heeft gehad.⁴³ In de marge van de vergadering zou Balkenende makkelijker een bilaterale bespreking hebben gehad met de Amerikaanse president dan wanneer Nederland niet in Uruzgan zou meedoen, stelt De Hoop Scheffer.⁴⁴ Door deze pikorde kon Nederland, naast het Afghanistan-dossier, proberen het beleid in algemene zin te beïnvloeden.⁴⁵ Ook in het militaire domein bleek sprake van een veranderde pikorde voor Nederland. Zo zat de Nederlandse generaal bij US *Central Command* in Tampa, tijdens vergaderingen met bondgenoten, aan tafel met de twaalf belangrijkste generaals, in plaats van achter in een zaal met honderd mensen.⁴⁶ Dat maakte het volgens Cobelens makkelijker om invloed uit te oefenen.⁴⁷

---

³⁵ Interview met Harry van Bommel.

³⁶ Interview met Herman Schaper.

³⁷ Interviews met Pieter Cobelens, Lo Casteleijn.

³⁸ Interviews met Jaap de Hoop Scheffer, Mart de Kruijff.

³⁹ Interview met Herman Schaper.

⁴⁰ Interview met Jaap de Hoop Scheffer.

⁴¹ Interview met Jaap de Hoop Scheffer.

⁴² Interview met Eimert van Middelkoop.

⁴³ Interview met Jaap de Hoop Scheffer.

⁴⁴ Interview met Jaap de Hoop Scheffer.

⁴⁵ Interview met Jaap de Hoop Scheffer.

⁴⁶ Interview met Pieter Cobelens.

⁴⁷ Interview met Pieter Cobelens.

5.3.1. Functies en posities

Volgens Jaap de Hoop Scheffer ligt er een relatie tussen het krijgen van bepaalde hoge functies en de verantwoordelijkheden die een land neemt.⁴⁸ Dat De Hoop Scheffer in 2003 SG NAVO kon worden, is volgens VVD Tweede Kamerlid Hans van Baalen niet alleen te danken aan de Nederlandse beschikbaarheid voor internationale missies, maar heeft het daar wel met te maken: ‘Want een land dat altijd nee verkoopt, maak je geen SG van de NAVO’.⁴⁹ De toedeling van functies binnen het NAVO-hoofdkwartier is volgens Van Middelkoop belangrijk voor de krijgsmacht en ook voor de informatiepositie van de minister, door de korte lijnen tussen de minister, de CDS en generaals in NAVO-hoofdkwartieren.⁵⁰

Casteleijn stelt dat Nederland serieus werd genomen, wat leidde tot het op rotatiebasis leveren van de commandant *Regional Command South (C-RC South)*, de hoogste militair in Zuid-Afghanistan.⁵¹ In 2006 werd generaal-majoor Ton van Loon gedurende een jaar C-RC South in Kandahar, waar hij verantwoordelijk was voor de manschappen van ISAF in Zuid-Afghanistan, en in 2008 werd dat generaal-majoor Mart de Kruif (Ministerie van Defensie, 2011). Volgens Berlijn was het gunnen van deze positie een uiting van de coalitie dat zij de Nederlandse bijdrage belangrijk vonden: ‘En dat heeft alles met je reputatie te maken’.⁵² Dat De Kruif daar geplaatst was, betekende dat Nederland ‘voor ons belangrijke invloed kon uitoefenen’.⁵³

De missie in Uruzgan leidde ook tot een betere inlichtingenpositie. Nederland werd als eerste niet-Angelsaksische land toegelaten tot de zogenoemde *Five Eyes community* met de VS, het VK, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland.⁵⁴

Verhagen gebruikte in 2007 de invloed die Nederland had op de besluitvorming in relatie tot Afghanistan, als argument om te blijven: door de leiding in Uruzgan te behouden en de grootste te zijn, kon Nederland meesturen en invloed kon hebben op de besluitvorming (Verhagen, 2007).

---

⁴⁸ Interview met Jaap de Hoop Scheffer.

⁴⁹ Interview met Hans van Baalen.

⁵⁰ Interview met Eimert van Middelkoop.

⁵¹ Interview met Lo Casteleijn.

⁵² Interview met Dick Berlijn.

⁵³ Interviews met Dick Berlijn.

⁵⁴ Interview met Pieter Cobelens.

5.3.2. Afghanistan-conferentie en G20

In 2009 stelde minister Van Middelkoop dat Nederland door de inzet in Afghanistan een forse reputatiewinst had geboekt ("Nederland onder druk NAVO'," 2009). Om die reden kon Nederland datzelfde jaar de Afghanistan-conferentie in Den Haag organiseren ("Nederland onder druk NAVO'," 2009). Ook werd Nederland in 2009 uitgenodigd voor de G20 in Pittsburgh, VS (The White House, 2009). Volgens Van Middelkoop had dit te maken met de reputatiewinst die Nederland had geboekt door de inzet in Afghanistan ("Nederland onder druk NAVO'," 2009). Meerdere geïnterviewden⁵⁵ noemen de militaire bijdrage als reden dat Nederland deelnam aan de G20. Volgens Van Baalen kwam de uitnodiging omdat de VS wist dat het op Nederland konden bouwen, Nederland als betrouwbaar land werd gezien en daarom wat gegund werd.⁵⁶

In de beleidsagenda van het ministerie van Buitenlandse Zaken 2010 (TK-20092010-32123V-2, 2009) werd gesteld dat zowel de G20 als de door Nederland georganiseerde Afghanistan-conferentie Nederland 'toegang, de mogelijkheid om mee te praten, mede te beïnvloeden' opleverden (TK-20092010-32123V-2, 2009). Volgens de regering was G20-betrokkenheid in het Nederlands belang omdat het gebaat is bij onder meer mondiale financiële stabiliteit ("Brief over Nederlandse inzet G20 in Pittsburgh," 2009).

5.4. Tussenconclusie

In de periode tussen 2006 en 2009 was door zowel *risk sharing* als de 3D benadering de reputatie van de krijgsmacht verbeterd, en daarmee de reputatie van Nederland. Het kreeg een status als serieuze partner, wat leidde tot invloed, zowel ten aanzien van de missie als daarbuiten. Wederom was sprake van een *two-level game*, waar de regering te maken had met buitenlandse druk en binnenlandse politieke discussie. Internationaal werd de nadruk gelegd op de waardering voor de Nederlandse inzet, solidariteit en de reputatie van de NAVO. Het kabinet wilde verlengen, onder meer om de geloofwaardigheid van Nederland als NAVO-bondgenoot niet te schaden. Prospect theorie verklaart waarom *loss aversion* van de regering ten aanzien van de reputatie een belangrijke rol speelde: de regering ervaarde een 'domein van verlies' en probeerde reputatieschade te vermijden. Het gebruikte het vooruitzicht van reputatieschade vervolgens in het politieke debat als argument om te verlengen.

---

⁵⁵ Interviews met Eimert van Middelkoop, Hans van Baalen, Sebastian Reyn, Lo Casteleijn.

⁵⁶ Interview met Hans van Baalen.

6. De rol van de Nederlandse reputatie tijdens de besluitvorming over de tweede verlenging van de militaire bijdrage (2010)

Dit hoofdstuk gaat in op de discussie over het voorkomen van reputatieschade tijdens de besluitvorming over de tweede verlenging van de militaire bijdrage en het effect van het beëindigen van de missie op de Nederlandse reputatie. Ook wordt beknopt ingegaan op de missie naar Kunduz.

6.1. Voorkomen reputatieschade

De Nederlandse bijdrage in Uruzgan zou, conform het in 2007 genomen besluit, eindigen in augustus 2010. In 2009 kwam het debat op gang over een tweede verlenging. De Amerikaanse president Obama stond onder druk over Afghanistan (Colijn, 2009). Hij had toegezegd meer troepen naar Afghanistan te sturen en vroeg NAVO-bondgenoten om een bijdrage (Stolbert & Cooper, 2009). De internationale druk op Nederland was groot. Zowel de VS als Canada en Australië wilden dat Nederland zou blijven, met als argumenten dat ook zij bovengemiddeld leverden en dat de Nederlandse troepen succes hadden en daarom moesten blijven (Van der Kloor, 2009a). De Amerikaanse ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie belden hun Nederlandse collega's, en de Amerikaanse vice-president en de SG NAVO, Anders Fogh Rasmussen, belden Balkenende over de voortzetting van de inzet in Uruzgan (Rijksoverheid, 2009).

Het kabinet wilde blijven, onder meer om te voorkomen dat Nederland 'het buitenbeentje van de NAVO' zou worden (Hankel, 2009). Coalitiepartijen PvdA en ChristenUnie wilden echter niet verlengen, wat zorgde voor spanningen in het kabinet (Van der Kloor, 2009; Visser, 2009). Een motie van PvdA en ChristenUnie op 30 september 2009 om de inzet in Uruzgan per 1 augustus 2010 te beëindigen werd gesteund door alle fracties, met uitzondering van het CDA (KST-20092010-27925-361, 2009; HAN8492A09-10-687, 2009). Het kabinet was vervolgens aan zet. 'Dan wordt het belangrijk wat de NAVO vindt en hoe de internationale wereld reageert', stelde Van Middelkoop (De Koning, 2009).

Zowel in de media als in het politieke debat werd reputatieschade in geval van een Nederlands vertrek aan de orde gesteld. Zo zei Dick Berlijn, oud-CDS, dat Nederland bij een vertrek niet meer serieus zou worden genomen en zijn positie in de wereld zou verliezen. Het ambtelijk niveau bij de ministeries van Defensie, Buitenlandse Zaken en Algemene Zaken was zich volgens Reyn bewust van de reputatieschade als Nederland zou vertrekken.⁵⁷ Minister Verhagen was bang dat Nederland geen gesprekspartner meer zou zijn in internationaal verband, als Nederland zou vertrekken (Van der Kloor, 2009b).

In de discussie kwam de G20 steeds aan de orde als argument om te verlengen. Zo zou Verhagen bij de Amerikaanse ambassadeur bij de NAVO hebben aangegeven dat hij een nieuwe militaire bijdrage zou verdedigen, met de Nederlandse betrokkenheid in de G20 als een van de argumenten ("224468: Ambassador Daalder presses Dutch to stay the course in Afghanistan," 2009). De Amerikaanse ambassade in Nederland adviseerde in een *cabl*e aan Washington bij minister Bos van Financiën (tevens politiek leider van de PvdA) te benadrukken dat de Nederlandse participatie in fora als de G20 gebaseerd was op de Nederlandse actieve internationale rol en niet vanwege de economische of financiële macht van Nederland ("Uitnodiging G20 dankzij Uruzgan'," 2011). Volgens de Amerikaanse ambassade zou Balkenende begrijpen dat Nederland uitgenodigd was vanwege de rol in Afghanistan 'where they are viewed as a serious partner who shoulders their international responsibilities' ("Uitnodiging G20 dankzij Uruzgan'," 2011).

Minister Bos wees op 17 februari 2010 definitief een NAVO-verzoek af om een jaar langer in Uruzgan te blijven ("PvdA-top bijeen over Afghanistan," 2010). Na het initiële akkoord met de missie, een schoorvoetend akkoord met de eerste verlenging, zou een akkoord met een tweede verlenging – zeker na de eerdere PvdA en ChristenUnie motie – leiden tot gezichtsverlies voor de PvdA (Andeweg & Irwin, 2009: 259; Broer, 2010). Dit zou negatieve gevolgen hebben voor de PvdA bij de aankomende gemeenteraadsverkiezingen (Van Os & Staal, 2010).

In het spoeddebat werden de gevolgen voor de Nederlandse reputatie aangehaald. Zo stelde VVD-fractievoorzitter Rutte dat Nederland internationale reputatieschade opliep en daarmee schade aan het Nederlands belang (TK-20092010-57-5180, 2010; TK-20092010-57-5216, 2010). Op 19 februari werd wederom gedebatteerd over de ontstane situatie en in de nacht van 19 op 20 februari viel het kabinet ("Kabinet valt over Uruzgan," 2010). Volgens

---

⁵⁷ Interview met Sebastian Reyn.

Bos kon de PvdA niet meer op een geloofwaardige manier deel uit maken van het kabinet (Bos, 2010).

6.2. Reputatieschade

Vlak na de val van het kabinet lieten politici en demissionair ministers zich in de media uit over het effect op de Nederlandse reputatie. Rutte stelde dat minister Verhagen het aanzien van Nederland in de wereld grote schade had laten lopen door de SG NAVO 'een brief te laten sturen die in Den Haag verscheurd wordt door de een na grootste coalitiepartner' (Rutte, 2010). Balkenende legde de schuld voor de schade aan het aanzien van Nederland bij de PvdA, dat het verzoek van de SG NAVO niet wilde bespreken ("Verwijten vliegen over en weer," 2010). Het was volgens hem niet goed voor de internationale positie van Nederland dat het nu als enige land uit Afghanistan vertrok ("Verwijten vliegen over en weer," 2010). Demissionair minister Van Middelkoop stelde veel pijn te ervaren vanwege het door Nederland opgelopen internationale reputatieverlies. Hij verwachtte dat Nederland in de contacten met bondgenoten politiek en economisch de negatieve gevolgen zou ondervinden ("Van Middelkoop: deur Uruzgan voorgoed dicht," 2010).

Voor de manier waarop Nederland vertrok heeft volgens meerdere geïnterviewden geleid tot reputatieschade. Dat Nederland niet op een lager niveau actief kon blijven in Uruzgan, zonder *lead nation* te zijn, viel volgens Van Middelkoop slecht bij de meest relevante partners, waaronder de VS, het VK, Canada en Australië.⁵⁸ Een ander land zou het moeten overnemen, stelt Cobelens: 'Dus de Australiërs moesten dat doen. (...) Die baalden enorm'.⁵⁹ Een aantal geïnterviewden spreekt over 'teleurstelling' bij bondgenoten⁶⁰ dan wel 'onbegrip'⁶¹, vooral vanwege de door binnenlandse overwegingen gekenmerkte besluitvorming, die neerkwam op 'wij houden er mee op; zoek het verder zelf maar uit'.⁶² Het beeld dat volgens Reyn was ontstaan, was dat van een krijgsmacht die een dergelijke missie aan kon en goed uitvoerde, maar een politiek die het eigenlijk niet aan kon.⁶³

Het Amerikaanse dagblad *The New York Times* schreef dat de terugtrekking uit Afghanistan een '*embarrassment*' was voor Nederland, de NAVO en de VS: 'The Netherlands weakens itself and all of its allies by choosing to stand alone' ("Dutch Retreat,"

---

⁵⁸ Interview met Eimert van Middelkoop.

⁵⁹ Interview met Pieter Cobelens.

⁶⁰ Interviews met Herman Schaper, Eimert van Middelkoop, Joep Wijnands.

⁶¹ Interview met Mart de Kruijff.

⁶² Interview met Herman Schaper.

⁶³ Interview met Sebastian Reyn.

2010). De Hoop Scheffer stelt dat als een vertrek gefaseerd was gebeurd, de reputatieschade minder zou zijn geweest.⁶⁴

6.3. Effect

De Kruif merkte dat deuren dicht gingen na het besluit tot vertrek uit Uruzgan, met name in de VS en het VK.⁶⁵ Zo kon hij geen gesprek meer krijgen bij de *Chief of Staff* van het Amerikaanse leger, kon hij geen militairen meer plaatsen op cursussen in de VS, en kwam Nederland niet meer in aanmerking voor belangrijke functies in de NAVO *command structure*. Volgens hem gebeurde dit omdat Nederland geen geloofwaardige partner meer was: ‘Bij Angelsaksische landen is het heel duidelijk, als je niet meedoet tel je ook niet mee. En dan word je vriendelijk behandeld, maar is dat zeker niet vooraan’.⁶⁶ Daarnaast kreeg Nederland volgens De Kruif plotseling geen inlichtingen meer uit de *Five Eyes community*.⁶⁷

Volgens Berlijn werd Nederland vrijwel onmiddellijk niet meer uitgenodigd voor het vooroverleg inzake Uruzgan, wat negatief zou zijn voor de invloed van Nederland.⁶⁸ Ook merkte men volgens Berlijn dat bij grote militaire verwervingsprojecten waar Nederland de VS voor nodig had, Nederland minder belangrijk werd geacht en de Nederlandse invloed afnam.⁶⁹

Volgens Reyn had het vertrek negatieve gevolgen op het hogere politiek-ambtelijk niveau: ‘Het bleek ook wel uit gesprekken en politieke contacten (...), dat we buiten steeds buiten de boot vielen, dat je niet uitgenodigd wordt, dat het veel moeilijker is afspraken te maken. Je voert een ander gesprek’.⁷⁰ Het maakte het volgens Reyn lastiger om aandacht te krijgen voor de Nederlandse vragen en problemen. Ook volgens Casteleijn werd Nederland minder betrokken en zat het minder in de ‘binnenste ring’.⁷¹ Nederlandse ambassadeurs zouden volgens Van Middelkoop na het vertrek zijn gedaald in de pikorde tijdens NAVO-vergaderingen.⁷² Dit gold ook voor de latere minister-president Mark Rutte, die tijdens de

---

⁶⁴ Interview met Jaap de Hoop Scheffer.

⁶⁵ Interview met Mart de Kruif.

⁶⁶ Interview met Mart de Kruif.

⁶⁷ Interview met Mart de Kruif.

⁶⁸ Interview met Dick Berlijn.

⁶⁹ Interview met Dick Berlijn.

⁷⁰ Interview met Sebastian Reyn.

⁷¹ Interview met Lo Casteleijn.

⁷² Interview met Eimert van Middelkoop.

NAVO-top in Lissabon in november 2010 spreektijd kreeg tussen Mongolië en Kazachstan ("Voortzetting behandeling Buza-begroting 2011," 2011).

Demissionair minister Verhagen stelde dat Nederland niet meer zou worden uitgenodigd voor de G20, terwijl deelname volgens hem voor een handelsnatie als Nederland van groot belang was (Bongers, 2010). De uitnodiging voor de G20 in Pittsburgh zou de laatste blijken, Nederland is sindsdien niet meer uitgenodigd. Meerdere geïnterviewden stellen dat dit door het vertrek uit Uruzgan komt.⁷³ In zijn demissionaire periode als minister van Defensie sprak Van Middelkoop in Zuid-Korea met de president van Korea, alsook met de Amerikaanse ambassadeur, over een uitnodiging voor de te houden G20 in Seoul in 2010. De Amerikaanse ambassadeur gaf volgens Van Middelkoop aan dat ze 'er nog mee bezig waren'. Ondanks dat volgens Van Middelkoop ook andere argumenten meespeelden om andere landen uit te nodigen, werd algemeen gepercipieerd dat de Nederlandse kansen, die lager waren vanwege andere sterke kandidaten, 'definitief verprutst waren omdat Nederland niet meer leverde in Afghanistan, en ook de manier waarop die besluitvorming was gegaan (...) een slechte indruk maakte'.⁷⁴

6.3.1. Kunduz

De opgelopen reputatieschade kwam terug in de besluitvorming rond de politietrainingsmissie naar Kunduz. Volgens Rood (2011: 30) en enkele geïnterviewden⁷⁵ was de missie naar Kunduz een poging de reputatieschade te beperken. Ook in de media werd het voorstel als redding van de Nederlandse reputatie voorgesteld (Hoedeman & Koelé, 2010; "Weer Navo-verzoek Afghanistan," 2010). Volgens Casteleijn waren minister-president Rutte en minister Rosenthal van Buitenlandse Zaken er op gebrand de missie voor elkaar te krijgen en kan dat alleen verklaard worden uit de motivatie de schade te beperken.⁷⁶ Rutte ontkende echter dat de missie ging om reputatieherstel (Seegers, 2010). Toch bleef reputatieherstel een argument in het debat. Zo stelde Rob de Wijk van het HCSS tijdens een hoorzitting dat de missie een bijdrage kon leveren aan het opnieuw 'op de kaart zetten' van Nederland (TK-20102011-27925-422, 2011: 55). In het debat werd ook het effect van een herstelde reputatie, te weten een plaats aan de tafel bij de G20 dan wel een positie bij de VN, regelmatig genoemd, maar

---

⁷³ Interviews met Herman Schaper, Eimert van Middelkoop, Jaap de Hoop Scheffer, Hans van Baalen, Mart de Kruif.

⁷⁴ Interview met Eimert van Middelkoop.

⁷⁵ Interviews met Jaap de Hoop Scheffer, Lo Casteleijn.

⁷⁶ Interview met Lo Casteleijn.

dan vooral door de oppositie als een onwenselijk argument om een militaire bijdrage te leveren (Rebergen, 2011; TK-20092010-27925-395, 2010; TK-20102011-27925-423, 2011).

6.4. Tussenconclusie

De buitenlandse druk en het argument van reputatieschade en daarmee het verlies aan invloed en schade aan het Nederlands belang, bleken tijdens het debat rond de tweede verlenging onvoldoende om alle partijen te bewegen akkoord te gaan. In de *two-level game* bleken nu de binnenlandse partijpolitieke factoren zwaarwegender. Na de val van het kabinet ging de discussie in op het effect van de reputatieschade. De reputatieschade had vrijwel onmiddellijk gevolgen voor de Nederlandse status als serieuze partner: het daalde in de pikorde, zowel op politiek, ambtelijk als militair niveau, waarmee de eerder bereikte invloed verminderde. In het debat rond de politietrainingsmissie naar Kunduz ging het vervolgens om het beperken dan wel het herstellen van de opgelopen reputatieschade. Wederom bevond de regering zich in een ‘domein van verlies’ en probeerde het verlies goed te maken.

7. Conclusie

Militaire bijdragen worden in de media en het politieke debat regelmatig in verband gebracht met de Nederlandse reputatie. Reputatie zou een reden zijn om bij te dragen. Dit exploratieve onderzoek heeft zich gericht op de vraag in hoeverre reputatie een rol speelt in de besluitvorming bij het beginnen, verlengen en beëindigen van militaire bijdragen aan internationale missies. De deelvragen betreffen waarom, wanneer en in de ogen van wie reputatie een rol speelt, naast welke reputationele eigenschap het betreft en om wiens reputatie het gaat.

7.1. Waarom speelt de zorg om de Nederlandse reputatie een rol in de besluitvorming?

De zorg om de Nederlandse reputatie speelde in de casus een rol in de besluitvorming, omdat de regering de reputatie bij bondgenoten wilde herstellen, dan wel wilde voorkomen dat deze beschadigde. Ook de wens van de krijgsmacht de reputatie te herstellen, na opgelopen reputatieschade door eerdere missies, speelde een rol in de aanloop naar de missie. Voor de regering ging het ten eerste om reputatie als doel, waarbij het de ambitie van de regering was de reputatie te herstellen bij met name de VS, onder meer door een militaire bijdrage te leveren. Ten tweede ging het om reputatie als middel om een status als serieuze partner te krijgen en daarmee invloed, waarmee het nationaal belang kon worden gediend.

Verschillende binnenlandse en buitenlandse actoren gebruikten in de casus de media om elkaar en het publiek te overtuigen en, naast andere argumenten, een terugtrekking uit de missie te *framen* als verlies. Dit kan verklaard worden als een *two-level game*, waarbij de regering te maken had met buitenlandse partners in de alliantie enerzijds, en binnenlandse politieke partijen, media en publieke opinie anderzijds, waarbij reputatieherstel-, verbetering of -schade als argument werd gebruikt. Uiteindelijk bleken in de laatste fase binnenlandse, partijpolitieke reputatiekosten zwaarwegender dan buitenlandse, Nederlandse reputatiebaten. De *two-level game* viel de binnenlandse kant uit en het reputatie-argument verloor het van de andere overwegingen.

7.2. Wanneer speelt de zorg om de Nederlandse reputatie een rol in de besluitvorming?

Reputatie speelde in de casus een rol voorafgaand aan de besluiten een militaire bijdrage te leveren, te verlengen en te beëindigen. Reputatieschade speelde gedurende de drie besluitvormingsfasen een prominentere rol in het debat dan reputatieherstel. Reputatieherstel speelde vooral een rol in de eerste fase. Daarna was met de inzet in Uruzgan sprake van reputatieherstel en had dit effect op invloed, maar bleef reputatieschade in het vooruitzicht gesteld worden. Prospect theorie biedt interessante mogelijkheden om te verklaren waarom de zorg om reputatieschade (verlies) een grotere rol speelt dan reputatieverbetering (winst). Bij het beoordelen van vooruitzichten wordt de keuze als winst of verlies beoordeeld ten opzichte van een bepaald referentiepunt: de status quo van Nederland als min of meer geloofwaardige, betrouwbare bondgenoot of het ambitieniveau de reputatie verder te verbeteren. Het zou kunnen verklaren waarom de Nederlandse regering en de krijgsmacht, risicobereid waren met de keuze voor Uruzgan: om het eerder met Srebrenica en Irak opgelopen reputatieverlies te herstellen, terug naar de status quo van Nederland, waaronder de krijgsmacht, als geloofwaardige, betrouwbare partner. Het gaat dan niet om reputatieverbetering (winst), maar vooral om reputatieherstel (goedmaken van verlies), waarbij risico werd genomen met de keuze voor Uruzgan. Nader onderzoek zou duidelijk moeten maken of de wens voor reputatieherstel met name vanuit de krijgsmacht kwam, of dat ook andere actoren, zoals Buitenlandse Zaken, een belangrijke rol speelden, vooral in de eerste fase van besluitvorming toen de keuze voor Uruzgan op tafel kwam. Het is ook mogelijk dat de krijgsmacht reputatieherstel wilde, maar de regering meer gericht was op reputatieverbetering (winst) en dus een ander referentiepunt had, hoger dan de status quo. Ook dan zou reputatieschade tot een verlies ten opzichte van het referentiepunt hebben geleid, met risicobereidheid om deze schade te voorkomen tot gevolg.

7.3. In de ogen van wie speelt de Nederlandse reputatie een rol?

Op buitenlands niveau ging het vooral om de reputatie in de ogen van de belangrijkste NAVO-bondgenoten, in het bijzonder de VS, en bondgenoten in het missiegebied. Ondanks dat geïnterviewden ook het VK noemen, is in de casus geen effect gebleken op de invloed bij het VK. Hier zou nader onderzoek naar kunnen worden gedaan. Nederland wilde een goede relatie met de VS en verwachtte als serieuze partner zijn invloed te handhaven dan wel te

vergroten, en gebruikte de NAVO hiervoor als arena. De VS beseftte de ambitie van Nederland en bood als beloning toegang tot invloed. De VS gebruikte deze beloning – en het vooruitzicht op het beperken van invloed – vervolgens als pressiemiddel om het voor de VS belangrijke, Nederlandse politieke besluit te beïnvloeden. Daarnaast ging het op buitenlands niveau om de reputatie van de SG NAVO, Jaap de Hoop Scheffer, in de ogen van de NAVO-bondgenoten. Op binnenlands niveau ging het om de reputatie voor geloofwaardigheid van de PvdA in de ogen van het electoraat.

Alliantiewaarde verklaart dat Nederland risicobereid was omdat het graag een nauwe band met de VS wenste. Nederland is echter niet altijd risicobereid, en alliantiewaarde verklaart in onvoldoende mate wanneer en waarom risico's wel of niet geaccepteerd worden. Alliantiewaarde verklaart evenmin de rol van reputatie in de besluitvorming, aangezien niet alle actoren in de casus zich in even grote mate zorgen leken te maken over de relatie met de VS. Hier kan de *two-level game* uitkomst bieden, aangezien zowel buitenlandse als binnenlandse factoren van belang zijn. Daarnaast biedt prospect theorie mogelijkheden de rol van reputatie te verklaren, door te focussen op de meer psychologische perceptie van reputatiewinst en -verlies, aangezien dit een rol speelde in alle fasen van besluitvorming en bij meerdere actoren, waaronder bewindslieden, PvdA en krijgsmacht.

7.4. Welke reputationele eigenschap betreft het?

Als het gaat om de vraag welke reputationele eigenschap de zorg om de Nederlandse reputatie betreft, kan geconcludeerd worden dat dit geloofwaardigheid en betrouwbaarheid zijn. Beide betreffen de reputatie van Nederland als bondgenoot, dat zijn verplichtingen en afspraken nakomt, solidair is en een bijdrage levert in de alliantie. Als het gaat om de NAVO en PvdA betreft het geloofwaardigheid. In 7.5 wordt hier nader op in gegaan.

7.5. Om wiens reputatie gaat het in de besluitvorming?

In alle drie besluitvormingsfasen ging het in de casus op buitenlands niveau om de reputatie van Nederland als bondgenoot. De reputatie van de krijgsmacht speelde een rol in de eerste fase van besluitvorming, waarbij prospect theorie zou kunnen verklaren dat sprake is van

geambieerd reputatieherstel na eerder opgelopen reputatieschade. Daarnaast droeg de krijgsmacht in belangrijke mate bij aan de Nederlandse reputatie waar het ging om de prestaties in het missiegebied, vooral ten aanzien van *risk sharing*.

Ook ging het op binnenlands niveau om de reputatie voor geloofwaardigheid van de PvdA. De partij wilde voorkomen dat zij door ongeloofwaardig te zijn reputatieschade leed bij de kiezer, en benadrukte gemaakte afspraken. De aankomende gemeenteraadsverkiezingen speelden hierbij een belangrijke rol. Het zou interessant zijn om op basis van prospect theorie te onderzoeken of een politieke partij risicobereid is – een kabinetscrisis riskeert – om reputatieverlies bij de kiezer te voorkomen.

Mogelijk heeft ook de Amerikaanse president te maken met een *two-level game*, waarbij hij op buitenlands niveau te maken heeft met de reputatie van de VS in de internationale gemeenschap en op binnenlands niveau met zijn eigen reputatie bij het Amerikaans electoraat. Ook andere bondgenoten hebben te maken met vergelijkbare omstandigheden. Daarnaast speelde in de casus de reputatie voor geloofwaardigheid van de NAVO als alliantie een rol. Bovendien bleek de reputatie van de SG NAVO, Jaap de Hoop Scheffer, door zijn nationaliteit gekoppeld te zijn aan de reputatie van Nederland, wat leidde tot extra druk op de regering.

In antwoord op de centrale vraag, speelde reputatie een rol op buitenlands en binnenlands niveau in alle drie fasen van besluitvorming. In de eerste fase, voorafgaand aan het politieke debat, ging het om reputatieherstel na eerder opgelopen reputatieschade, en vervolgens ging het in het politieke debat om mogelijke reputatieschade als argument. Dit argument lijkt vaker te zijn aangehaald naarmate een positief besluit op binnenlands niveau onzekerder werd. De regering wilde op buitenlands niveau de reputatie herstellen dan wel voorkomen dat deze beschadigde, en wenste invloed om het nationaal belang te behartigen.

Dat een militaire bijdrage gezien wordt als een belangrijk factor voor de internationale reputatie van een land, heeft mogelijk te maken met de urgentie voor partners als de VS om de missie te laten slagen. Zij lijden reputatieschade als dit mislukt: internationaal bij andere landen maar ook in het binnenland bij het electoraat. Ook de reputatie van de alliantie speelt een rol. Naarmate een alliantie als minder solidair en minder geloofwaardig overkomt, neemt ook de mate van *deterrence* in conflicten af.

Hoewel hier nog meer onderzoek naar zou moeten worden gedaan, lijkt het onderzoek naar de casus te bevestigen dat de reputatie en invloed van Nederland verbeterden met de militaire bijdrage, in ieder geval tijdelijk op het niveau van de missie en op economisch

niveau tijdens de G20. *Risk sharing* in Uruzgan was een belangrijke factor om gezien te worden als serieuze partner. Opvallend is dat het effect op de Nederlandse reputatie zich in de casus pas echt leek te doen gelden toen Nederland daadwerkelijk verliezen leed.

Indicatoren van de verbeterde reputatie waren volgens de geïnterviewden de uitnodigingen voor gremia (ook niet missiegerelateerd), de pikorde in gremia en spreektijd met personen op hoog militair, ambtelijk en politiek niveau. Behalve de missiegerelateerde functie van C-RC South zijn in die periode, voor zover uit dit onderzoek gebleken, geen hoge functies verkregen.

7.6. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Het negatieve effect van het besluit tot vertrek uit Uruzgan had in de casus vrijwel onmiddellijk effect op de Nederlandse reputatie en invloed, met name op het niveau van de missie en de G20. De duur van het positieve effect lijkt derhalve beperkt te zijn tot de duur van de missie. Nader onderzoek is nodig om de houdbaarheidsdatum van het positieve en negatieve effect van de reputatie op de Nederlandse invloed te bepalen. Het kleine aantal geïnterviewden levert ten aanzien van het geobserveerde gedrag bij partners een beperking op. Meer interviews, bij meer ministeries en bij ambassades, zouden een beter inzicht kunnen geven in het effect van de militaire bijdrage op de reputatie en hoe lang dit aanhoudt.

Reputatie wordt door wetenschappers vanuit verschillende invalshoeken onderzocht, en er is voorsnog geen integrale theorie. Reputatietheorie wordt gedomineerd door *deterrence*, waarbij het vooral gaat om geloofwaardige dreigementen en standvastigheid als het gaat om oorlog. Ook ligt het accent op grootmachten en politieke leiders. Voor kleine en middelgrote landen met een coalitiepolitiek, zoals Nederland, is dit niet geschikt om besluitvorming over militaire bijdragen mee te verklaren. Een combinatie van *two-level game* en prospect theorie kan de rol van reputatie in de besluitvorming over militaire bijdragen verklaren op basis van winst en verlies. Het effect van het *framen* van een vooruitzicht als reputatieschade of -herstel kan hiermee nader worden onderzocht. Op basis van prospect theorie zou gesuggereerd kunnen worden dat het *framen* van een negatief besluit voor een militaire bijdrage als reputatieschade, meer kans op succes heeft dan het *framen* van een positief besluit als een vooruitzicht op reputatieverbetering. Of politieke partijen ook bezig zijn met hun reputatieschade als vooruitzicht indien zij een militaire bijdrage steunen, en risicobereid zijn om deze reputatieschade te vermijden, bijvoorbeeld bij dalende opiniepeilingen, zou eveneens

kunnen worden onderzocht. Tevens biedt prospect theorie mogelijkheden om het *narrative* te onderzoeken en de gevoeligheid voor het reputatie-argument bij het parlement enerzijds en de kiezer anderzijds. Publieke opinie is in dit onderzoek niet nader onderzocht, maar zou op deze manier bij het reputatie-onderzoek betrokken kunnen worden.

Reputatie is als uitgangspunt genomen in dit onderzoek naar besluitvorming over militaire bijdragen, en biedt daarmee een bijdrage aan de studie naar de opbouw en invloed van de reputatie van een staat in het internationaal systeem, in het bijzonder in de context van militaire bondgenootschappen. Het onderzoek biedt tevens inzicht in de motieven die aan militaire bijdragen ten grondslag liggen. In vervolgonderzoek kan het interviewen van buitenlandse actoren meer inzicht geven in de daadwerkelijke reputatie en reputatieschade van Nederland versus de door Nederlandse actoren gepercipieerde reputatie en reputatieschade.

Vervolgonderzoek op basis van *two-level game* en prospect theorie naar meer Nederlandse militaire bijdragen en vergelijkend onderzoek naar bijdragen van kleine en middelgrote NAVO-bondgenoten, is nodig om de bevindingen van dit onderzoek te kunnen toetsen. Het onderzoeken van reputatie als winst en verlies op basis van prospect theorie, biedt interessante mogelijkheden om de motieven die ten grondslag liggen aan militaire bijdragen mee te verklaren: de reputatie die de ene missie oplevert, heeft effect op de ambitie bij volgende missies. Zo ontstaat een cyclus van reputatieschade en -herstel die de omvang en aard van militaire bijdragen, evenals de risicobereidheid, beïnvloedt.

Bijlage 1. Geïnterviewde personen

Nr	Geïnterviewde	Functie ten tijde van besluitvorming Uruzgan	Datum en locatie interview
1	Baalen, Hans van	Tweede Kamerlid voor de VVD	16-03-2015, Den Haag
2	Berlijn, Dick	Commandant der Strijdkrachten	03-02-2015, Den Haag
3	Bommel, Harry van	Tweede Kamerlid voor de SP	02-02-2015, Den Haag
4	Casteleijn, Lo(dewijk)	Hoofddirecteur Algemeen Beleid, ministerie van Defensie	05-02-2015, Den Haag
5	Cobelens, Pieter	Directeur Operatieën en Directeur Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst, ministerie van Defensie	10-02-2015, Den Haag
6	De Hoop Scheffer, Jaap	Secretaris-generaal NAVO	23-02-2015, Den Haag
7	Kruif, Mart de	Commandant RC South ISAF	11-02-2015, Utrecht
8	Middelkoop, Eimert van	Minister van Defensie	04-02-2015, Den Haag
9	Reyn, Sebastian	Plaatsvervangend Directeur Algemeen Beleid, ministerie van Defensie	12-02-2015, Den Haag
10	Schaper, Herman	Plaatsvervangend directeur-generaal Politieke Zaken, ministerie van Buitenlandse Zaken	12-02-2015, Den Haag
11	Staden, Alfred van	Hoogleraar Universiteit Leiden	05-11-2014, Leiden
12	Wijk, Rob de	Directeur Instituut Clingendael	27-02-2015, Den Haag
13	Wijnands, Joep	Civiel Vertegenwoordiger in Uruzgan, ministerie van Buitenlandse Zaken	12-02-2015, Den Haag

Bijlage 2. Interviewvragen

Onderstaande vragen zijn gebruikt als raamwerk voor het semi-gestructureerde interview.

De vragen zijn gebruikt per besluitvormingsfase beginnen, blijven en vertrekken.

1. Speelde reputatie een rol bij de besluitvorming?
  - a. Ging het om handhaving, verbetering of voorkomen schade?
  - b. Maakte het verschil dat het een relatief grote of gevaarlijke missie betrof?
Definieer kleine, grote of gevaarlijke missie.
2. Waarom speelde reputatie een rol?
3. Reputatie voor welke eigenschap?
4. In de ogen van wie (internationale gemeenschap, NAVO, VS?)
  - a. Hoe liet men dit blijken, zag u een verandering in gedrag? Van wie?
  - b. Is deze reactie of gedragsverandering ook te verklaren door andere gebeurtenissen in die periode?
  - c. Kreeg Nederland uitnodigingen aan gremia die vóór die tijd niet werden verstrekt? Kreeg Nederland hoge posities dankzij de deelname aan Uruzgan?
  - d. Was Nederland zich bewust van deze mogelijke gedragsverandering, voorafgaand aan de besluitvorming?
  - e. Hoe lang hield (het resultaat van) deze reactie of gedragsverandering aan?
5. Wiens reputatie betrof het (minister-president, regering, Nederland)?
6. Indien invloed, waarom? Invloed behouden of meer invloed verkrijgen? Invloed op wat of in wat?
7. Indien nationaal belang: waarom nationaal belang? Welk nationaal belang?

Afsluiting: heeft u nog aanvullingen die in het interview niet aan de orde zijn gekomen?

Literatuur

- 224468: Ambassador Daalder presses Dutch to stay the course in Afghanistan. (2009). The Hague: Cable US Embassy
- AIV. (2012). Europese defensiesamenwerking: soevereiniteit en handelingsvermogen. Den Haag: Adviesraad Internationale Vraagstukken.
- Andeweg, R. B., & Irwin, G. A. (2009). *Governance and Politics of the Netherlands*. Basingstoke, UK: Palgrave MacMillan.
- Baehr, P. (2009). Het bezetten van hoge internationale posten: voor- of nadeel voor Nederland? *Internationale Spectator*, 62(7/8), 427-431.
- Bogers, M., Beeres, R., & Lubberman-Schrotenboer, I. (2012). Dutch Treat? Burden sharing in Afghanistan. In R. Beeres, J. Van der Meulen, J. Soeters, & A. Vogelaar (Eds.), *Mission Uruzgan* (pp. 267-278). Amsterdam: Pallas Publications - Amsterdam University Press.
- Bongers, V. (2010, 4 maart). Verhagen haalt hard uit naar PvdA. *Mare*.
- Bos, W. (2010). Persverklaring Wouter Bos [Press release]
- Both, N. (2000). *From indifference to entrapment : the Netherlands and the Yugoslav crisis 1990-1995*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Brewster, R. (2009). Unpacking the state's reputation. *Harvard International Law Journal*, 50(2), 231-269.
- Broer, T. (2010, 11 januari). Oorlog over Uruzgan. *Vrij Nederland*.
- Brutger, R., & Kertzer, J. D. (2015). *Exploring the Microfoundations of Reputation Costs*. Retrieved from Princeton:
- Clingendael. (2010). Verkennen, verkiezen en heroverwegen. Den Haag: Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael.
- Clingendael. (2013). Clingendael's visie op de krijgsmacht van de toekomst. Den Haag: Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael.
- Colijn, K. (2009, 13 november). Afghanistan: druk op Obama neemt toe. *Vrij Nederland*.
- Colley, T. (2015). What's in it for Us. *The RUSI Journal*, 160(4), 60-69.
- Congressional Research Service. (2009). NATO in Afghanistan: A Test of the Transatlantic Alliance *CRS Report for Congress*. Washington: Congressional Research Service.

- Crescenzi, M. J. C., Katman, J. D., Kleinberg, K. B., & Wood, R. M. (2012). Reliability, Reputation, and Alliance Formation. *International Studies Quarterly*, 56(2), 259-274. doi:10.1111/j.1468-2478.2011.00711.x
- Dafoe, A., Renshon, J., & Huth, P. (2014). Reputation and Status as Motives for War. *Annual Review of Political Science*, 17, 371-393.
- Danilovic, V. (2001). The Sources of Threat Credibility in Extended Deterrence. *The Journal of Conflict Resolution*, 45(3), 341-369.
- Davidson, J. W. (2011). *America's Allies and War: Kosovo, Afghanistan, and Iraq*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- De Carvalho, B., & Neumann, I. B. (2015). Introduction: Small states and status. In B. De Carvalho & I. B. Neumann (Eds.), *Small State Status Seeking: Norway's Quest for International Standing*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- De steile leercurve van Eimert van Middelkoop. (2008, 22 februari). *Nederlands Dagblad*.
- Dimitriu, G., & De Graaf, B. (2010). The Dutch COIN approach: three years in Uruzgan, 2006-2009. *Small Wars & Insurgencies*, 21(3), 429-458.
- Doeser, F., & Eidenfalk, J. (2015). Ignoring public opinion: the Australian and Polish decisions to go to war in Iraq. *Cambridge Review of International Affairs*.
- Downer, A. (2007, 7 september). Nederland, blijf samen met ons in Uruzgan. *NRC*.
- Downs, G. W., & Jones, M. A. (2002). Reputation, Compliance, and International Law. *Journal of Legal Studies*, 31, 95-114.
- Dutch Retreat. (2010, 24 februari). editorial. *The New York Times*.
- Eijsvoogel, J. (2006, 13 januari). 'Blauw oog voor Nederland'. *NRC*.
- Eijsvoogel, J., & De Waard, M. (2007, 15 september). 'We kunnen niet zomaar onze biezen pakken'. *NRC*.
- Eijsvoogel, J., & Kranenburg, M. (2007, 19 september). 'Er kan niemand weg uit Afghanistan'. *NRC*.
- Eijsvoogel, J., & Outeren, E. van (2013). Kunduz werd nooit serieus genomen. *NRC*.
- Erickson, J. L. (2014). Saving face, looking good, and building international reputation in East and West. In L. W. Pauly & B. W. Jentleson (Eds.), *Power in a Complex Global System* (pp. 180-193). Oxon, United Kingdom: Routledge.
- From Canada to Kandahar. (2007, 16 februari). *The Economist*.
- Gartzke, E., & Gleditsch, K. S. (2004). Why democracies may actually be less reliable. *American Journal of Political Science*, 48(4), 775-795.

- Gibler, D. M. (2008). The Costs of Reneging: Reputation and Alliance Formation. *The Journal of Conflict Resolution*, 52(3), 426-454.
- Gordon, M. R. (2003, 21 februari). NATO Chief Says Alliance Needs Role in Afghanistan. *The New York Times*.
- Graaf, B. de, Dimitriu, G., & Ringsmose, J. (2015). *Strategic Narratives, Public Opinion and War: Winning Domestic Support for the Afghan War*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Grandia Mantas, M. (2015). *Deadly Embrace? The Decision Paths to Uruzgan and Helmand*. (Doctor), Universiteit Leiden, Leiden.
- Gray, J., & Hicks, R. P. (2014). Reputations, Perceptions, and International Economic Agreements. *International Interactions: Empirical and Theoretical Research in International Relations*, 40(3), 325-349.
- Guisinger, A., & Smith, A. (2002). Honest Threats: The Interaction of Reputation and Political Institutions in International Crises. *The Journal of Conflict Resolution*, 46(2), 175-200.
- Hallams, E., & Schreer, B. (2012). Towards a 'post-American' alliance? NATO burden-sharing after Libya. *International Affairs*, 2, 313-327.
- Ham, P. van (2001). The Rise of the Brand State. *Foreign Affairs*, 80(5).
- Hankel, A. (2009, 4 december). Balkenende: Mogelijk langere aanwezigheid Afghanistan. *Elsevier*.
- Hazelbag, L. J. (2009). Politieke besluitvorming van de missie in Uruzgan: een reconstructie: Nederlandse Defensie Academie, Faculteit Militaire Wetenschappen.
- HCSS. (2012). De Waarde van Defensie. Den Haag: The Hague Centre for Strategic Studies.
- Herd, G. P. (2009). Europe and Russia: from strategic dissonance to strategic divorce? In T. Tardy (Ed.), *European Society in a Global Context: Internal and External Dynamics*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Hobbes, T. (2010). *Leviathan* (W. Krul, Trans.). Utrecht: Uitgeverij Boom.
- Hoebink, P. (2010, 3 maart). Vooruitdenken is de les van Uruzgan. *Trouw*.
- Hoedeman, J. (2013, 19 oktober). Hoe Rutte II na lang beraad één militair naar Mali stuurde. *Volkskrant*.
- Hoedeman, J., & Koelé, T. (2010, 12 november). Nederland heeft wat goed te maken bij NAVO. *de Volkskrant*.
- Hoogstraten, D. van (2006, 11 januari). Onbegrip VS over twijfel Afghanistan wijdverbreid. *Volkskrant*.

- Huth, P. K. (2007). Reputations and deterrence: A theoretical and empirical assessment. *Security Studies*, 7(1), 72-99.
- Ivanov, I. D. (2011). *Transforming NATO: New Allies, Missions, and Capabilities*. Lanham, Maryland: Lexington Books.
- Jakobsen, P. V., & Møller, K. J. (2012). Good News: Libya and the Danish Way of War. *Danish Foreign Policy Yearbook*, 106-130.
- Jakobsen, P. V., & Ringsmose, J. (2015). In Denmark, Afghanistan is worth dying for: How public support for the war was maintained in the face of mounting casualties and elusive success. *Cooperation and Conflict*, 50(2), 211-227.
- Jervis, R. (1992). Political Implications of Loss Aversion. *Political Psychology*, 13(2), 187-204.
- Joyce, M. (2006, 18 januari). Nato's future credibility is now in Dutch hands. *Financial Times*.
- Kabinet valt over Uruzgan. (2010). NOS.
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*, 47(2), 263-292.
- Klep, C. (2011). *Uruzgan: Nederlandse militairen op missie, 2005-2010*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Kloor, R. van der (2009a, 21 oktober). NAVO legt 'morele druk' op Van Middelkoop. *Elsevier*.
- Kloor, R. van der (2009, 1 oktober). Uruzgan verdeelt coalitie, Verhagen door het stof. *Elsevier*.
- Kloor, R. van der (2009b, 23 september). Verhagen scheidt verwarring over missie Uruzgan. *Elsevier*.
- Koelé, T. (2007, 20 september 2007). Irritatie bij kabinet en Kamer over NAVO-chef. *de Volkskrant*.
- Koelé, T., & Meerhof, R. (2007, 1 oktober). Coalitie en Verhagen botsen over Uruzgan. *de Volkskrant*.
- Koning, P. de (2009, 23 oktober). Van Middelkoop: besluit over troepen ligt nog niet vast. *NRC*.
- Korteweg, A. R. (2011). *The superpower, the bridge-builder and the hesitant ally : how defense transformation divided NATO (1991-2008)* (Doctoral), Universiteit Leiden, Leiden.
- Kranenburg, M. (2007, 29 november). De nuances van het Afghanistan-besluit. *NRC*.

- Kranenburg, M. (2009, 1 december). Dubbelzinnige boodschap. *NRC*.
- Kreps, S. (2010). Elite Consensus as a Determinant of Alliance Cohesion: Why Public Opinion Hardly Matters for NATO-led Operations in Afghanistan. *Foreign Policy Analysis*(6), 191-215.
- Kristic, A. (2012). *De Staten-Generaal en de inzet van de Nederlandse Krijgsmacht: Een onderzoek naar de parlementaire betrokkenheid bij de besluitvorming over deelname aan internationale militaire operaties*. Deventer: Kluwer.
- Lebow, R. N. (2008). *A cultural theory of international relations*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Levy, J. S. (2000). Loss Aversion, Framing Effects, and International Conflict: Perspectives from Prospect Theory. In M. I. Midlarsky (Ed.), *Handbook of War Studies II*. Michigan, VS: University of Michigan.
- Lindley-French, J. (2009). NATO and the search for strategic credibility. In T. Tardy (Ed.), *European Society in a Global Context: Internal and External Dynamics*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Marlet, G. (2011, 12 december). 'Missie Uruzgan gehinderd door Kamer'. *Trouw*.
- Matlárý, J. H. (2014). Partners versus Members? NATO as an Arena for Coalitions. In S. Mayer (Ed.), *NATO's Post-Cold War Politics: The Changing Provision of Security*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- McDermott, R. (1998). *Risk-taking in international politics: Prospect Theory in American Foreign Policy*. Michigan: The Michigan University Press.
- Mercer, J. (1996). *Reputation & International Politics*. New York: Cornell University Press.
- Mercer, J. (1997). Reputation and rational deterrence theory. *Security Studies*, 7(1), 100-113.
- Mercer, J. (2005). Prospect Theory and Political Science. *Annual Review of Political Science*(8), 1-21.
- Meulen, J. van der, & Grandia Mantas, M. (2012). Brussels calling: National politics under international pressure. In R. Beeres, J. v. d. Meulen, & J. Soeters (Eds.), *Mission Uruzgan: Collaborating in Multiple Coalitions for Afghanistan*. Amsterdam: Pallas Publications - Amsterdam University Press.
- Middleton, K. (2011). *An Unwinnable War: Australia in Afghanistan*. Melbourne: Melbourne University Publishing.
- Miller, G. D. (2004). *The shadow of the past: the influence of reputation on alliance choices*. (PhD Dissertation), Ohio State University, Ohio.

- Miller, G. D. (2010). Hypotheses on Reputation: Alliance Choices and the Shadow of the Past. *Security Studies*, 12(3), 40-78. doi:10.1080/09636410390443035
- Ministerie van Defensie. (2011). *Het Nederlandse aandeel in ISAF*. Den Haag.
- Müller, J. (2007, 16 juni). Missie in Afghanistan steeds gewelddadiger. *NRC*.
- NATO. (1999). An Alliance for the 21st Century [Press release]
- NATO. (2015). ISAF's mission in Afghanistan (2001-2014). Brussel.
- 'Nederland onder druk NAVO'. (2009, 23 oktober). *NRC Handelsblad*.
- Nederland tot december 2010 in Uruzgan. (2007, 30 november). *NRC*.
- Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York, NY: PublicAffairs.
- Nye, J. S. (2008). Public Diplomacy and Soft Power. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616, 95-109.
- Nysingh, E. (1996, 25 april). Nederland dient volgens directeur Clingendael vanwege grote troepenbijdrage meer invloed te eisen in besluitvorming VN 'We moeten een keer nee zeggen tegen vredesoperaties'. *Volkskrant*.
- Os, P. van, & Staal, H. (2010, 17 februari). Het gaat allang niet meer over Uruzgan. *NRC*.
- Phelan, W. (2009). State Reputation as a Public Good Dublin: Institute for International Integration Studies.
- Piirimäe, P. (2006). The explanation of conflict in Hobbes's Leviathan. *Trames: A journal of the Humanities & Social Sciences*, 10(1).
- Putnam, R. D. (1988). Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games. *International organization*, 42(3), 427-460.
- PvdA-top bijeen over Afghanistan. (2010, 18 februari). *Algemeen Dagblad*.
- Rebergen, M. (2011, 30 januari). Interview Van Bommel: 'Ik wil geen mensenlevens ruilen voor aanzien'. *Revu*.
- Riesbeck, P. (2010, 22 februari). Niederländische Weltinnenpolitik. *Berliner Zeitung*.
- Rietjens, S. (2015). Civil-military interaction: the Uruzgan experiment. In W. Maley & S. Schmeidl (Eds.), *Reconstructing Afghanistan: Civil-military experiences in comparative perspective*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Righton, N. (2013, 26 oktober). Missie imagoboost. *Volkskrant*.
- Rijksoverheid. (2009). NOS, Met het oog op morgen, Radio 1. Den Haag.
- Ringsmose, J. (2010). NATO Burden-Sharing Redux: Continuity and Change after the Cold War. *Contemporary Security Policy*, 31(2), 319-338.

- Ringsmose, J., & Børgesen, B. K. (2011). Shaping public attitudes towards the deployment of military power: NATO, Afghanistan and the use of strategic narratives. *European Security*, 20(4), 505-528.
- Ringsmose, J., & Børgesen, B. K. (2011). Shaping public attitudes towards the deployment of military power. *European Security*, 20(4), 505-528.
- Ringsmose, J., & Rynning, S. (2008). The impeccable ally? Denmark, NATO and the uncertain future of top tier membership. *Danish Foreign Policy Yearbook*, 55-84.
- Rood, J. (2011). Nederland: zoekend naar houvast in een onzekere wereld. In D. Hellema, M. Segers, & J. Rood (Eds.), *Bezinning op het buitenland: Het Nederlands buitenlands beleid in een onzekere wereld*. Den Haag.
- Rutte, M. (2010, 21 februari) *VVD partijleider Mark Rutte over Maxim Verhagen/Interviewer: H. Mens*. Business Class.
- Schultz, L. F. (2010). *International standing, international reputation and Australian foreign policy*. (Doctor of Philosophy Dissertation), Deakin University, Melbourne, Australia.
- Seegers, J. (2010, 17 december). Oppositie laat Rutte zweten over Afghanistan. *NRC*.
- Stolbert, S. G., & Cooper, H. (2009, 1 december). Obama Adds Troops, but Maps Exit Plan. *New York Times*.
- Tang, S. (2006). Reputation, Cult of Reputation, and International Conflict. *Security Studies*, 14(1), 34-62.
- The White House. (2009). Remarks by President Obama and Prime Minister Balkenende of the Netherlands after meeting. Washington.
- Thune, H., & Ulriksen, S. (2002). Norway as an Allied Activist - Prestige and Pennance through Peach (Vol. 637). Oslo: Norwegian Institute of International Affairs.
- Timmermans, F. (2013). H.E. Mr. Franciscus Cornelis Gerardus Maria Timmermans, Minister of Foreign Affairs. New York: United Nations.
- Tjepkema, A. (2013, 13 september). Jeanine, hou het roer recht. *Trouw*.
- Tomz, M. (2007). *Reputation and International Cooperation: Sovereign Debt across Three Centuries*. Princeton: Princeton University Press.
- Tromp, J. (2006, 9 januari). 'VS straffen Nederland bij afhaken'. *de Volkskrant*.
- 'Uitnodiging G20 dankzij Uruzgan'. (2011, 15 januari).
- Van Middelkoop: deur Uruzgan voorgoed dicht. (2010, 22 februari). *Nederlands Dagblad*.
- Verhagen, M. (2007, 30 november) *Kabinet besluit over verlenging ISAF-missie Uruzgan*. Den Haag.
- Verlenging missie Uruzgan nabij. (2007, 21 september). *Trouw*.

- Verwijten vliegen over en weer. (2010, 21 februari). *AD*.
- Vis, B. (2011). Prospect Theory and Political Decision Making. *Political Studies Review*, 9, 334-343.
- Visser, M. (2009, 3 december). Verhagen boos op PvdA-fractie om Uruzganmissie. *Elsevier*.
- Voorhoeve, J. (2010, april). Van medespeler tot figurant. *Internationale Spectator*.
- Wang, J. (2006). Managing national reputation and international relations in the global era: Public diplomacy revisited. *Public Relations Review*, 32, 91-96.
- Weer Navo-verzoek Afghanistan. (2010, 17 september). *Trouw*.
- Witt, R. de (2007, 2 februari). 'Kleine kans op verlenging missie Uruzgan'. *Elsevier*.
- Wijk, R. de (2010, 22 januari). Nederland plaatst zich internationaal buitenspel. *Trouw*.
- WRR. (2010). Aan het buitenland gehecht: over verankering en strategie van het Nederlands buitenlandbeleid. Amsterdam: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: design and methods*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Zanten, C. van (2007, 20 september). Den Haag niet blij met uitlatingen NAVO-chef. *Elsevier*.

Kamerstukken

- Brief over Nederlandse inzet G20 in Pittsburgh. (2009).
- HAN8492A09-10-687. (2009). Stemmingen over moties, ingediend bij het debat over toekomstige Nederlandse betrokkenheid bij Afghanistan
- TK-20042005-27925-159. (2005). Bestrijding internationaal terrorisme. Den Haag.
- TK-20042005-28676-22. (2005). NAVO, brief van de minister van Defensie over de NAVO-defensie ministeriële bijeenkomst op 9 en 10 juni jl. te Brussel. Den Haag.
- TK-20052006-1615-1641. (2005). Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2006. Den Haag.
- TK-20052006-3013-3035. (2005). Debat over de Nederlandse deelname aan de International Security Assistance Force (ISAF) in Zuid-Afghanistan. Den Haag.
- TK-20052006-27925-193. (2005). Bestrijding internationaal terrorisme, artikel 100 brief Nederlandse bijdrage aan de ontplooiing van de door de NAVO geleide International Security Assistance Force (ISAF) in het zuiden van Afghanistan. Den Haag.
- TK-20052006-27925-207. (2006). Bestrijding internationaal terrorisme, verslag van een Algemeen Overleg. Den Haag.

TK-20092010-57-5180. (2010). Spoeddebat over de politieke situatie rondom de besluitvorming Uruzgan. Den Haag.

TK-20092010-57-5216. (2010). Spoeddebat over de politieke situatie rondom de besluitvorming Uruzgan. Den Haag.

TK-20092010-27925-361. (2009). Bestrijding internationaal terrorisme, motie van de leden Voordewind en Van Ham

TK-20092010-27925-395. (2010). Bestrijding internationaal terrorisme, verslag van een Algemeen Overleg. Den Haag.

TK-20092010-32123V-2. (2009). Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2010. Den Haag.

TK-20102011-27925-422. (2011). Bestrijding internationaal terrorisme, verslag van een hoorzitting. Den Haag.

TK-20102011-27925-423. (2011). Bestrijding internationaal terrorisme, verslag van een Algemeen Overleg. Den Haag.

TK-20122013-26150-132. (2013). Algemene Vergadering der Verenigde Naties. Den Haag.

Voortzetting behandeling Buza-begroting 2011. (2011). Den Haag.

Foto voorzijde

De Amerikaanse president George Bush en minister-president Jan Peter Balkenende tijdens de NAVO-top in Boekarest, Roemenië, op 4 april 2008. Foto: NAVO.